

Møteinnkalling

Kontrollutvalget Våler

Møtested: Rådhuset, møterom kommunestyresalen

Tidspunkt: 30.11.2022 kl. 09:00

Eventuelle forfall meldes til Anita Dahl Aannerød på telefon 900 867 40 eller til e-post: rona@fredrikstad.kommune.no

Varamedlemmer møter etter nærmere avtale.

Dersom du ønsker å få vurdert din habilitet, send nødvendig informasjon til utvalgsleder Tom Brubak, e-post: brubak@online.no med kopi til møtesekretær Anita Dahl Aannerød e-post: rona@fredrikstad.kommune.no

Vi gjør kontrollutvalget oppmerksom på at etter ordinært møte vil Østre Viken Kommunerevisjon IKS ta en gjennomgang av metodikkprogrammet *Descartes*

Våler 23.11 2022

Tom Brubak
leder

Saksliste

Saksnr.	Innhold	
PS 22/28	Godkjenning av innkalling og saksliste	3
PS 22/29	Valg av representant til å signere protokoll	4
PS 22/30	Oppfølgingsrapport "Informasjonssikkerhet og personvern"	5
PS 22/31	Kommunedirektørens oppfølging av forvaltningsrapport "Kvalitet i sykehjemstjenesten"	29
PS 22/32	Utsatt levering av forvaltningsrevisjonsprosjekt "Planlegging og prosjektering av investeringsprosjekter"	33
PS 22/33	Revisjonsnotat - Fakturakontroll "røde flagg"	36
PS 22/34	Oppfølging av revisjonsbrev nr. 3/2022 - Kommunedirektørens tilsva	40
PS 22/35	Overordnet risiko- og vesentlighetsvurdering for forenklet etterlevels	44
PS 22/36	Møteplan 2023	50
PS 22/37	Referater og meldinger	51
PS 22/38	Eventuelt	81

ØSTFOLD KONTROLLUTVALGSSEKRETARIAT

Saksnr.: 2022/136
Dokumentnr.: 34
Løpenr.: 281367/2022
Klassering: 3018-191
Saksbehandler: Bjørn Gulbrandsen

Møtebok

Behandlet av	Møtedato	Utvalgssaksnr.
Kontrollutvalget Våler	30.11.2022	22/28

Godkjenning av innkalling og saksliste

Sekretariatets innstilling

Sekretariatet anbefaler kontrollutvalget å fatte slikt vedtak:

1. Innkalling og saksliste godkjennes

Fredrikstad, 04.10.2022

Vedlegg

Ingen

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt)

Ingen

Saksopplysninger

Saksliste er fremlagt og godkjent av kontrollutvalgets leder

Vurdering

Innkalling og saksliste godkjennes

ØSTFOLD KONTROLLUTVALGSSEKRETARIAT

Saksnr.: 2022/136
Dokumentnr.: 35
Løpenr.: 281369/2022
Klassering: 3018-191
Saksbehandler: Bjørn Gulbrandsen

Møtebok

Behandlet av	Møtedato	Utvalgssaksnr.
Kontrollutvalget Våler	30.11.2022	22/29

Valg av representant til å signere protokoll

Sekretariatets innstilling

Sekretariatet anbefaler kontrollutvalget å fatte slikt vedtak:

1. Til å signere protokollen sammen med leder er Egil Holm

Fredrikstad, 04.10.2022

Vedlegg

Ingen

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt)

Ingen

Saksopplysninger

I henhold til kontrollutvalgets rutine som ble behandlet i kontrollutvalgets møte 26.02 2020 (sak 20/3) skal det ved hvert møte settes opp en sak: «Valg av en representant til signering av protokoll». Kontrollutvalget var enstemmige om at Egil Holm signerer protokoll sammen med leder. Ved fravær velges det en representant til signering i begynnelsen av møtet.

Vurdering

Ingen

Saksnr.: 2022/134
Dokumentnr.: 27
Løpenr.: 319167/2022
Klassering: 3018-188
Saksbehandler: Anita Rovedal

Møtebok

Behandlet av	Møtedato	Utvalgssaksnr.
Kontrollutvalget Våler	30.11.2022	22/30

Oppfølgingsrapport til forvaltningsrevisjonsprosjekt "Informasjonssikkerhet og personvern"

Sekretariatets innstilling

Sekretariatet anbefaler kontrollutvalget å fatte slikt vedtak:

1. Kontrollutvalget tar oppfølgingsrapport av forvaltningsrevisjonsprosjekt «Informasjonssikkerhet og personvern», samt kommunedirektørens uttalelse til rapporten til etterretning.
Kontrollutvalget ser med bekymring på at administrasjonen ikke har gjennomført alle punktene i kommunestyrets vedtak.
2. Kontrollutvalgets innstilling til kommunestyret:
 1. Kommunestyret tar oppfølgingsrapport av forvaltningsrevisjonsprosjekt «Informasjonssikkerhet og personvern», til etterretning.
 2. Kommunedirektøren skal gi informasjon til kontrollutvalget når administrasjonen kan dokumentere at de har:
 - Gjennomført risikovurderinger av behandlingsaktivitetene
 - Benyttet resultatet av risikovurderingene
 - Sørget for at ansvar og oppgaver er delegert og kommunisert
 - Vurdert rolle- og ansvarsfordeling slik de er beskrevet i «Sikkerhetshåndboken» og «Systemer og ansvar i Våler kommune»
 - Utarbeidet stilling/funksjonsbeskrivelser for ansatte i Våler kommune utover ledere.
 - Definert og kartlagt intern kompetanse innen informasjonssikkerhet og personvern
 - Gjennomført beredskapsøvelser

Dokumentasjonen skal oversendes sekretariatet senest 20. januar 2023

Fredrikstad, 18.11.2022

Vedlegg

- Oppfølgingsrapport «Informasjonssikkerhet og personvern», datert den 15.11.2022.

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt)

- Kommunestyre sak 35/21 den 17. juni 2021– Forvaltningsrevisjonsprosjekt «Informasjonssikkerhet og personvern».

Saksopplysninger

Kontrollutvalget og kommunestyret behandlet en forvaltningsrevisjonsrapport som omhandlet kommunens informasjonssikkerhet og personvern. I henhold til kommunelovens §23-2, e) skal kontrollutvalget sørge for at vedtak, som kommunestyret treffer ved behandlingen av revisjonsrapporter, blir fulgt opp.

Kontrollutvalget følger opp vedtaket ved at revisjonen har utformet en oppfølgingsrapport, denne ligger som vedlegg til saken.

Kommunestyrets vedtak i saken var følgende:

«1. Kommunestyret tar forvaltningsrevisjonsrapport «Informasjonssikkerhet og personvern» til etterretning, og ber administrasjonen følge opp de ni anbefalinger som fremkommer av rapporten. Herunder skal kommunen:

Tiltak for bedre internkontroll

- Gjennomføre en fullstendig kartlegging av alle behandlingsaktiviteter som kommunen er behandlingsansvarlig for. I den forbindelse bør det også utarbeides en protokoll over behandlingsaktiviteter.
- Gjennomføre risikovurderinger av behandlingsaktivitetene som identifiseres under kartleggingen.
- Benytte resultatet av risikovurderingene til å definere behovet for gjennomførende og kontrollerende tiltak for å ivareta informasjonssikkerhet ved behandling av personopplysninger.

Tiltak for bedre tydeliggjøring av ansvar og oppgaver

- Iverksette tiltak for å sørge for at ansvar og oppgaver er delegert og kommunisert. Dette kan være å innkalle til møter, holde innlegg på møter i organisasjonen, tilgjengeliggjøre relevant dokumentasjon og informasjon på intranettet, sende informasjon på e-post etc.
- Vurdere rolle - og ansvarsfordeling som er beskrevet i eksisterende dokumenter, herunder Sikkerhetshåndboken og Systemer og ansvar i Våler kommune, for å sikre at beskrivelsene er konsistente, hensiktsmessige, relevante for kommunen og oppdatert/korrekt.
- Et utvalg medarbeidere, mellomledere og ledere involveres i arbeidet med å etablere et internkontrollsystem for informasjonssikkerhet. Dette gjelder særlig ansatte som har roller og ansvar som inngår i ett eller flere av de styrende dokumentene. Dette for å sikre at alle er kjent med sin rolle og hva de har ansvar for.
- Administrasjonen skal utarbeide stilling/funksjonsbeskrivelser for de ansatte i Våler kommune.

Tiltak for økt kompetanse

- Gjennomføre et prosjekt for å etablere og implementere et internkontrollsystem. I denne forbindelse skal kommunen definere og kartlegge intern kompetanse innen informasjonssikkerhet og personvern.
- Sette av midler til nødvendig opplæring og kompetansehevende tiltak for både ledelsen og ansatte. Opplæring og kompetansehevende tiltak kan være e-læringskurs, deltakelse på fysiske kurs, seminarer eller konferanser, informasjonskampanjer, tema på utvidet leder-møte, avdelingsmøter eller lignende.
- Utarbeide og implementere en beredskapsplan før det gjennomføres en beredskapsøvelse som er planlagt høsten 2020.

2. Kommunestyret viser til kontrollutvalgets ansvar for å påse at kommunestyrets vedtak i forbindelse med forvaltningsrevisjon blir fulgt opp. Kommunestyret ber kontrollutvalget om å følge opp vedtaket med en oppfølgingsrapport fra revisjonen ett år etter kommunestyrets behandling av saken. Denne oppfølgingsrapporten skal også sendes til kommunestyret.»

Revisjonen har i sin oppfølgingsrapport kontrollert hvorvidt de 10 punktene i kommunestyrets vedtak er fulgt opp av kommunen. Revisjonens konklusjon er følgende:

«Revisjonen har i denne rapporten vurdert om og i hvilken grad kommunestyrets vedtak i sak 35/21er fulgt opp. Vedtaket består av 10 kulepunkter. Revisjonen har konkludert med at 3 av kulepunktene er fulgt opp, 4 er delvis fulgt opp mens 3 av kulepunktene ikke er fulgt opp. Med bakgrunn i våre vurderinger er det revisjonens oppfatning at kommunen videre bør fokusere på å:

- Gjennomføre risikovurderinger av behandlingsaktivitetene
- Benytte resultatet av risikovurderingene
- Sørge for at ansvar og oppgaver er delegert og kommunisert
- Vurdere rolle- og ansvarsfordeling slik de er beskrevet i «Sikkerhetshåndboken» og «Systemer og ansvar i Våler kommune»
- Vurdere stilling/funksjonsbeskrivelser for andre enn ledere
- Definere og kartlegge intern kompetanse innen informasjonssikkerhet og personvern
- Gjennomføre beredskapsøvelser

Kommunedirektøren har kommet med sin uttalelse til oppfølgingsrapporten. Dette ligger i sin helhet på side 17 i rapporten.

Kommunedirektøren skriver blant annet følgende:

«Rapporten bygger på sak som var fremmet til kontrollutvalget 7. oktober 2020. Kommunen igangsatte jobben med å få på plass et helhetlig internkontrollsystem rett etter denne rapporten var behandlet. Overordnede dokumenter er vedtatt og iverksatt.

Kommunen har også vedtatt å innføre et elektronisk kvalitetssystem. Arbeidet med dette er noe forsinket, men det er god progresjon og fremdrift.

Arbeidet med internkontroll er en jobb som ikke vil bli avsluttet, men vil være en kontinuerlig prosess hvor forbedring og justering av rutiner og arbeidsmåter må følges opp. Som et eksempel på det siste, kan det nevnes at vi i samarbeid med Statsforvalteren i Viken neste mandag vil gjennomføre en større beredskapsøvelse spesielt i forhold til IKT sikkerhet. Dette i tråd med anbefalinger som ligger i rapporten.»

Vurdering

Samlet sett vurderer sekretariatet at dataene som er benyttet er tilstrekkelig som grunnlag for oppfølgingsrapportens vurderinger og konklusjoner. Siden dette er en oppfølgingsrapport er det ikke gjennomført kontrollhandlinger av kommunens praksis, det er kontrollert kommunens systemer og rutiner.

Forvaltningsrevisjonsrapporten ble behandlet i kontrollutvalget 7. oktober 2020, av en inkurie ble den behandlet i kommunestyret først 17. juni 2021. Imidlertid burde administrasjonen være godt kjent med anbefalinger/resultatet av forvaltningsrevisjonsprosjektet også før kommunestyrebehandlingen. Sekretariatet vurderer derfor at administrasjonen burde ha hatt mulighet til å følge opp kommunestyrets vedtak i saken.

Sekretariatet vurderer at kommunedirektøren slutter seg til revisjonens konklusjon og viser til tiltak for å iverksette kommunestyrets vedtak.

Sekretariatet anbefaler kontrollutvalget å ta rapporten og kommunedirektørens uttalelse til rapporten til etterretning.

Sekretariatet anbefaler videre at kontrollutvalget legger revisjonens vurderinger og konklusjon til grunn i sitt forslag til vedtak i kommunestyret. Det bør der fremkomme at kommunedirektør skal gi kontrollutvalget informasjon når administrasjonen anser at de har fått gjennomført alle punktene i kommunestyrets vedtak, senest i kontrollutvalgets møte estimert til 15 februar 2023.

OPPFØLGINGSRAPPORT

VÅLER KOMMUNE

15.11.2022

Informasjonssikkerhet og personvern

**Oppfølging av forvaltningsrevisjon for
Våler kommune**

Innhold

1	Innledning	1
2	Gjennomføring av undersøkelsen	2
2.1	Oppfølgingskriterier	2
2.2	Metode og datagrunnlag	3
3	Revisjonens undersøkelse	4
3.1	Bakgrunn for vedtaket	4
3.2	Kulepunkt 1 – Kartlegging av alle behandlingsaktiviteter	4
3.3	Kulepunkt 2 – Risikovurderinger av behandlingsaktivitetene	5
3.4	Kulepunkt 3 – Benytte resultatet av risikovurderingene	6
3.5	Kulepunkt 4 – Iverksette tiltak	7
3.6	Kulepunkt 5 – Vurdere rolle- og ansvarsfordeling	9
3.7	Kulepunkt 6 – Involvere flere i arbeidet	9
3.8	Kulepunkt 7 – Utarbeide stilling/funksjonsbeskrivelser	10
3.9	Kulepunkt 8 – Definere og kartlegge intern kompetanse	10
3.10	Kulepunkt 9 – Sette av midler	11
3.11	Kulepunkt 10 – Beredskapsplan og beredskapsøvelse	12
4	Konklusjon	13
5	Dokumentliste	14
5.1	Dokumenter mottatt fra Våler kommune	14
5.1.1	Vedlegg	14

1 Innledning

Forskrift om kontrollutvalg og revisjon § 5 fastslår at kontrollutvalget skal påse at kommunestyrets vedtak om forvaltningsrevisjoner blir fulgt opp, og skal rapportere til kommunestyret om vedtaket er fulgt opp.

Revisjonen gjennomførte forvaltningsrevisjonen «Informasjonssikkerhet og personvern» i Våler kommune i 2020. Rapporten fra revisjonen ble behandlet i kontrollutvalget i sak 20/21 den 7. oktober 2020, og i kommunestyret i sak 35/21 den 17. juni 2021 hvor det ble tilført ett ytterligere kulepunkt i innstillingen. Kommunestyret vedtok i saken at vedtaket skulle følges opp med en oppfølgingsrapport levert av revisjonen. Oppfølgingsrapporten skal behandles av kontrollutvalget og kommunestyret.

Revisjonen vil takke kommunen for samarbeidet i forbindelse med gjennomføring av oppfølgingsundersøkelsen.

2 Gjennomføring av undersøkelsen

2.1 Oppfølgingskriterier

Formålet med oppfølgingsundersøkelsen er å kontrollere om kommunestyrets vedtak i forbindelse med forvaltningsrevisjonsrapporten er fulgt opp.

Kommunestyret i Våler kommune fattet følgende vedtak i sak 35/21:

1. Kommunestyret tar forvaltningsrevisjonsrapport «Informasjonssikkerhet og personvern» til etterretning, og ber administrasjonen følge opp de ni anbefalinger som fremkommer av rapporten. Herunder skal kommunen:

Tiltak for bedre internkontroll

- Gjennomføre en fullstendig kartlegging av alle behandlingsaktiviteter som kommunen er behandlingsansvarlig for.
I den forbindelse bør det også utarbeides en protokoll over behandlingsaktiviteter.
- Gjennomføre risikovurderinger av behandlingsaktivitetene som identifiseres under kartleggingen.
- Benytte resultatet av risikovurderingene til å definere behovet for gjennomførende og kontrollerende tiltak for å ivareta informasjonssikkerhet ved behandling av personopplysninger.

Tiltak for bedre tydeliggjøring av ansvar og oppgaver

- Iverksette tiltak for å sørge for at ansvar og oppgaver er delegert og kommunisert. Dette kan være å innkalle til møter, holde innlegg på møter i organisasjonen, tilgjengeliggjøre relevant dokumentasjon og informasjon på intranettet, sende informasjon på e - post etc.
- Vurdere rolle - og ansvarsfordeling som er beskrevet i eksisterende dokumenter, herunder Sikkerhetshåndboken og Systemer og ansvar i Våler kommune, for å sikre at beskrivelsene er konsistente, hensiktsmessige, relevante for kommunen og oppdatert/korrekt.
- Et utvalg medarbeidere, mellomledere og ledere involveres i arbeidet med å etablere et internkontrollsystem for informasjonssikkerhet. Dette gjelder særlig ansatte som har roller og ansvar som inngår i ett eller flere av de styrende dokumentene.
Dette for å sikre at alle er kjent med sin rolle og hva de har ansvar for.
- Administrasjonen skal utarbeide stilling/funksjonsbeskrivelser for de ansatte i Våler kommune.

Tiltak for økt kompetanse

- Gjennomføre et prosjekt for å etablere og implementere et internkontrollsystem.
I denne forbindelse skal kommunen definere og kartlegge intern kompetanse innen informasjonssikkerhet og personvern.
- Sette av midler til nødvendig opplæring og kompetansehevende tiltak for både ledelsen og ansatte. Opplæring og kompetansehevende tiltak kan være e - læringskurs, deltakelse på fysiske kurs, seminarer eller konferanser, informasjonskampanjer, tema på utvidet leder-møte, avdelingsmøter eller lignende.
- Utarbeide og implementere en beredskapsplan før det gjennomføres en beredskapsøvelse som er planlagt høsten 2020.

2. Kommunestyret viser til kontrollutvalgets ansvar for å påse at kommunestyrets vedtak i

forbindelse med forvaltningsrevisjon blir fulgt opp. Kommunestyret ber kontrollutvalget om å følge opp vedtaket med en oppfølgingsrapport fra revisjonen ett år etter kommunestyrets behandling av saken. Denne oppfølgingsrapporten skal også sendes til kommunestyret.»

I denne oppfølgingsrapporten beskrives det hvordan vedtaket er arbeidet med, og revisjonen gjør en vurdering av i hvilken grad administrasjonen har fulgt opp vedtaket.

2.2 Metode og datagrunnlag

Revisjonen ba i en epost til kommunedirektøren datert 22. august om en redegjørelse. Revisjonen ba også om at eventuelle iverksatte tiltak skulle dokumenteres så langt det lot seg gjøre, og om en redegjørelse dersom deler av vedtaket ikke var fulgt opp.

Kommunedirektøren sendte svar i Altinn til revisjonen 15. september, hvor det ble redegjort for fremdrift på kommunens oppfølging av kommunestyrets vedtak. Revisjonen fant det nødvendig å etterspørre ytterligere redegjørelser og dokumentasjon. Dette ble mottatt på epost 30. september. Revisjonen har gjennomført vurderinger på bakgrunn av administrasjonens redegjørelse og oversendte dokumentasjon.

Kommunedirektøren har fått anledning til å uttale seg om denne rapporten før den ble sendt til behandling i kontrollutvalget i Våler kommune.

3 Revisjonens undersøkelse

3.1 Bakgrunn for vedtaket

Prosjektet er gjennomført på bakgrunn av plan for forvaltningsrevisjon vedtatt av kommunestyret i Våler kommune i sak 29/18 (18.10.2018). Bakgrunnen for valget var at det ble sett risiko ved området da det ble gjennomført overordnet analyse av kommunen i 2018. Formålet med revisjonen var å vurdere om Våler kommune godt nok sikrer den informasjonen kommunen besitter om innbyggere og ansatte.

Revisjonen ble avgrenset til en vurdering av følgende problemstillinger:

1. Har kommunen etablert et internkontrollsystem for informasjonssikkerhet i tråd med bestemmelsene i personvernlovgivningen?
2. I hvilken grad er ansvar og oppgaver knyttet til informasjonssikkerhet tydeliggjort?
3. I hvilken grad innehar kommunen nødvendig kompetanse for en tilstrekkelig internkontroll vedrørende informasjonssikkerhet og personvern?

For å kontrollere og besvare disse problemstillingene utledet revisjonen en rekke revisjonskriterier (kontrollkriterier). Resultatet fra revisjonen var ni anbefalinger til Våler kommune. Det ble videre lagt til et tiende punkt i innstillingen som ble vedtatt. Det er disse ti kulepunktene som denne oppfølgingsrapporten vurderer i hvilken grad er fulgt opp.

Administrasjonens redegjørelse og oversendte dokumentasjon knyttet til hvilke tiltak som er iverksatt for å følge opp vedtaket, ligger til grunn for revisjonens vurderinger i denne oppfølgingsrapporten.

3.2 Kulepunkt 1 – Kartlegging av alle behandlingsaktiviteter

3.2.1 Bakgrunn

Kommunens behandlingsaktiviteter var ikke kartlagt, og det var da heller ikke utarbeidet protokoll over behandlingsaktiviteter.

For å styrke dette arbeidet vedtok kommunestyret følgende:

- **Gjennomføre en fullstendig kartlegging av alle behandlingsaktiviteter som kommunen er behandlingsansvarlig for. I den forbindelse bør det også utarbeides en protokoll over behandlingsaktiviteter.**

3.2.2 Administrasjonens redegjørelse

Administrasjonen skriver i sin redegjørelse at dokumentsenderet (arkiv) har prioritert å jobbe med kartlegging av prosessene fra henvendelser/dokumenter mottas eller produseres av kommunen til de endelig arkiveres og bortsettes. Dette gjelder hele dokumentmassen til kommunen – sentralarkiv, helse og oppvekst. Resultatet er bl.a. en oversikt på hvilke saker som inneholder personopplysninger og sensitive personopplysninger. Behandlingsaktiviteten til disse sakene er derav blitt kartlagt, og nedskrevne rutiner viser tilganger og dokumentbehandling for både elektronisk- og papirversjon av prosessene dokumentene og sakene er gjennom. Disse rutinene skaper grunnlaget for utfylling av protokoll over behandlingsaktiviteter. Videre opplyses det at kommunen har kartlagt behandlingsaktiviteter og det er utarbeidet protokoll over alle aktivitetene, og at disse er sammenstilt og ligger samlet i TEAMS. Kommunen informerer også om at disse og andre rutiner vil bli overført nytt helhetlig system for internkontroll (Compilo) så snart dette er klart.

Revisjonen fikk oversendt to pdf-dokumenter med utdrag fra protokoll over behandlingsaktiviteter for henholdsvis «Oppvekst» samt «Helse og velferd». Dokumentene var tenkt å skulle dokumentere at kommunen har utarbeidet protokoller over alle behandlingsaktiviteter. Disse pdf-filene fremstår som utdrag fra protokollene, som muligens opprinnelig er Excel-filer.

3.2.3 Revisjonens vurderinger

Kommunen er behandlingsansvarlig (den som bestemmer formål og midler for behandlingen av personopplysninger jf. GDPR artikkel 4 nr. 7) og har redegjort for arbeidet som er utført for å kartlegge alle behandlingsaktivitetene, samt oversendt eksempler på protokoller. Det fremgår av protokollene at kommunen har kartlagt behandlingsaktiviteter. Revisjonen tar et forbehold om at vi ikke har sett rutinen, den fullstendige kartleggingen eller komplette protokoller.

Basert på administrasjonens redegjørelse og revisjonens kontroll er det vår vurdering at kommunen på dette punktet har oppfylt kommunestyrets vedtak.

3.3 Kulepunkt 2 – Risikovurderinger av behandlingsaktivitetene

3.3.1 Bakgrunn

Datatilsynet fastslår at den behandlingsansvarlige er indirekte pålagt å gjennomføre risikovurderinger av egne behandlingsaktiviteter. De tekniske og organisatoriske tiltakene som bestemmelsene i GDPR og Personopplysningsloven pålegger virksomhetene å etablere, skal baseres på resultatet av risikovurderingene. Revisjonen vurderte i forvaltningsrevisjonsrapporten at det ikke var gjennomført risikovurderinger basert på behandlingsaktivitetene. Dette er heller ikke mulig når behandlingsaktivitetene ikke har blitt identifisert og kartlagt. Som følge av dette har kommunen heller ikke definert et egnet sikkerhetsnivå for behandling av personopplysninger i kommunen. Kommunen fikk i 2015 pålegg fra Datatilsynet om å gjennomføre og dokumentere risikovurderinger, og at disse skulle kartlegge sannsynligheten for og konsekvensene av sikkerhetsbrudd. Revisjonen påpekte at manglende risikovurderinger av behandlingsaktivitetene medførte at kommunen manglet grunnlag for å vurdere hvilke tiltak som burde etableres for å oppnå tilstrekkelig informasjonssikkerhet ved behandling av personopplysninger.

For å styrke dette arbeidet vedtok kommunestyret følgende:

- **Gjennomføre risikovurderinger av behandlingsaktivitetene som identifiseres under kartleggingen.**

3.3.2 Administrasjonens redegjørelse

Ifølge administrasjonens redegjørelse er det gjennomført en risikovurdering av behandlingsaktivitetene, og det jobbes med å få dette implementert i deres nye helhetlige system for internkontroll, Compilo. Inntil videre så vil risikovurderinger ligge lagret i Teams. Av risikovurderingen som ble gjennomgått er det fremkommet flere forhold som det er jobbet videre med, og at ved den jobben som nå gjøres med overføringer til ny dataleverandør, er risikovurderinger også en del av den samlede jobben.

Syv Word-dokumenter «DPIA¹ spesped» ble oversendt som dokumentasjon på at kommunen har gjennomført risikovurderinger av behandlingsaktivitetene.

¹ En vurdering av personvernkonsekvenser (Data Protection Impact Assessment - DPIA) skal sikre at personvernet til de som er registrert i løsningen ivaretas.

3.3.3 Revisjonens vurderinger

Kommunen har svart at det er gjennomført en risikovurdering av behandlingsaktivitetene og har oversendt et utdrag av en DPIA i form av syv Word-filer. Revisjonen ser at det er utarbeidet risikovurdering av noen behandlingsaktiviteter i oversendte DPIA, men vi er ikke informert om hvorvidt dette gjelder for alle identifiserte behandlingsaktiviteter. Revisjonen mener at risikovurderingene vi har sett utdrag av bærer preg av å være uferdige. Vi kan ikke se ut fra redegjørelsen eller dokumentasjonen som er oversendt at kommunen har gjennomført en overordnet risikovurdering av alle behandlingsaktiviteter, slik som kommunestyrets vedtak ber om. Revisjonen vurderer på bakgrunn av dette at arbeidet med å følge opp kommunestyrets vedtak på dette punktet er påbegynt, men ikke ferdigstilt.

Revisjonen konkluderer derfor med at vedtaket på dette punktet delvis er fulgt opp.

3.4 Kulepunkt 3 – Benytte resultatet av risikovurderingene

3.4.1 Bakgrunn

Internkontrollens styrende elementer skal gi en overordnet og systematisk beskrivelse av hvilke krav og plikter kommunen må oppfylle, kommunens strategi og målsetninger, samt fordeling av roller og ansvar. Dette er vanligvis beskrevet i dokumenter som danner grunnlag for- og gir en oversikt over gjennomførende tiltak, samt dokumentasjon av disse. De **gjennomførende** elementene består vanligvis av rutiner og instruks for tiltak, systemer og prosesser som innebærer behandling av personopplysninger. Internkontrollens **kontrollerende** elementer består normalt av kontrollrutiner som dokumenterer at rutiner og arbeidsinstruks følges, og som fanger opp eventuelle avvik.

Revisjonen fant på revisjonstidspunktet at kommunen i sitt arbeid med internkontrollsystem hadde etablert flere av elementene som en internkontroll består av, men at dette ikke bygget på behandlingsaktivitetene som Våler kommune var behandlingsansvarlig for. Kommunen hadde ikke etablert en internkontroll som tilfredsstiller kravet til informasjonssikkerhet i personvernlovgivningen. Det var heller ikke utarbeidet kontrolltiltak overfor virksomhetene basert på innholdet i delegasjon, instruks eller retningslinjer knyttet til etterlevelse av internkontrollkravet.

For å styrke dette arbeidet vedtok kommunestyret følgende:

- **Benytte resultatet av risikovurderingene til å definere behovet for gjennomførende og kontrollerende tiltak for å ivareta informasjonssikkerhet ved behandling av personopplysninger.**

3.4.2 Administrasjonens redegjørelse

Administrasjonen informerte om at det er gjennomført en risikovurdering av behandlingsaktivitetene, som grunnlag for vurderingen av kontrollerende tiltak. Videre at det er innført flere kontrollpunkter i Dokument-senteret og fysisk skjerming av papirversjoner av dokumenter som inneholder personopplysninger. Administrasjonen viste også til følgende etablerte rutiner:

- Ansatte i kommunen beholder ikke dokumenter som inneholder personopplysninger i skyggearkiv på egne kontor eller pc. De har alle fått en plass i ESA² og tilhørende rutine.

² ESA er et godkjent Noark system. Verktøyet er et sak og arkivsystem for journalføring, lagring og bevaring av dokumenter.

- Vi har oversikt på endringer som må utføres i nytt oppsett av kommunens saksbehandlings- og arkivsystem. Dette går bl.a. på organisasjonen i systemet, tilgangsgrupper, graderingstyper og sakstyper.
- Vi har oversikt på saker som skal skilles ut som standardiserte tilgangsstyrte sakstyper. Dette gir sikkerhet til dokumentmassen internt og eksternt.

3.4.3 Revisjonens vurderinger

Revisjonen vurderer ut fra administrasjonens redegjørelse at enkelte kontrollerende tiltak er definert. Dette har resultert i at det er innført flere kontrollpunkter, fysisk skjerming mm. Vi må ta forbehold om at revisjonen ikke har gjennomgått det skriftlige grunnlaget da dette ikke var vedlagt. Revisjonen fant ikke for forrige kulepunkt at det foreligger en overordnet risikovurdering. Vi har heller ikke sett at resultatet av risikovurderingen er tatt i betraktning når behovet for gjennomførende og kontrollerende tiltak er vurdert og definert. Revisjonen konkluderer derfor med at vedtaket på dette punktet delvis er fulgt opp.

3.5 Kulepunkt 4 – Iverksette tiltak

3.5.1 Bakgrunn

Revisjonen fant ikke at det var dokumentert tydelig hvordan kommunen skal sikre at internkontrollkravet etterleves i alle virksomheter og organisasjoner som er en del av kommunen som juridisk enhet. Kommunen hadde for eksempel ikke delegert myndighet eller utarbeidet instruks eller retningslinjer for virksomheter som skoler, barnehager eller kommunale helsetilbydere.

Forvaltningsrevisjonsrapporten avdekket også at flere ledere ikke kjente til eller var informert om at ansvaret for informasjonssikkerhet var tildelt en stilling. Det fremkom også at ledelsen generelt hadde hatt lite fokus på informasjonssikkerhet, og at personer i roller som «IT-ansvarlig» og personvernombud i praksis ikke hadde hatt disse rollene.

For å styrke dette arbeidet vedtok kommunestyret følgende:

- **Iverksette tiltak for å sørge for at ansvar og oppgaver er delegert og kommunisert. Dette kan være å innkalle til møter, holde innlegg på møter i organisasjonen, tilgjengelig gjøre relevant dokumentasjon og informasjon på intranettet, sende informasjon på e - post etc.**

3.5.2 Administrasjonens redegjørelse

Ifølge administrasjonens redegjørelse er det iverksatt flere tiltak for å styrke dette arbeidet. Det er gitt ansvar til bestemte funksjoner når det gjelder de ulike behandlingene i kommunen. Kommunen har etablert delegasjonsreglement slik at det er tydelig hvem som er delegert ansvar på ulike lovpålagte oppgaver. Videre oppgis det at det er iverksatt fast møtestruktur, blant annet har kommunedirektøren møte med alle virksomhetsledere 1 gang pr. måned, samt at de tillitsvalgte/ansattes organisasjoner har møter månedlig. Det ble holdt kurs for ansatte med personalansvar høsten 2021, hvor rutinene rundt behandlingen av dokumenter som inneholder personopplysninger var tema. Det fremgår også av redegjørelsen at det daglig prioriteres å bruke tid på support angående bruk av ESA-systemet, med påminnelse om tilgangsstyring og vurdering av dokumentinnhold iht. bl.a. personopplysninger. Videre at det er publisert veiledere på

intranettet for bruk av kommunens saksbehandlings- og arkivsystem og for rutiner om dokumentbehandling. Informasjon til alle ansatte ivaretas gjennom nytt intranettsystem. Følgende er også gjennomført, og vil være ferdig implementert før overgangen til IKOMM³:

- Tvunget passordskifte til 16 karakterer etter oppgitte passordregler
- Multifaktorautentisering
- Endepunktsikkerhet på to nivåer
- Filter og karantene på e-post
- Oppdatert programvare på serverpark
- Sikker utskrift
- Herdet O365-miljø
- Konsolidering og omlegg i brannmur
- Deltakelse i samarbeidsforumet «Informasjonssikkerhet»

Videre fremgår det også at kommunen har styrende dokumenter med inngåtte lederavtaler hvor det kommer frem hvilke ansvar den enkelte leder har. Her kommer koblingen mellom de ulike rutiner og retningslinjer inn. Alle sentrale dokumenter i styringssystemet blir jevnlig gjennomgått. Dette skjer både i de møter kommunedirektøren har med alle virksomhetene fast en gang hver måned, og gjennom de ledersamtaler både kommunedirektør, kommunalsjefer og virksomhetsledere gjennomfører i sin organisasjon. Øvrige medarbeidere har årlige medarbeidersamtaler.

Administrasjonen har presentert flere dokumenter for å dokumentere dette arbeidet. Dette er Internt delegasjonsreglement Våler kommune, Intern delegering kommunalområde oppvekst og kultur, Oppgavefordeling OK 2022 og IT sikkerhet. Revisjonen fikk også tilsendt dokumentene «Informasjonssikkerhet i Våler kommune» og «Ledelse og styring i Våler kommune». Det fremgår av disse at visse ansvarsforhold er delegert.

3.5.3 Revisjonens vurderinger

Basert på administrasjonens redegjørelse og dokumentasjon er vår vurdering at kommunen har iverksatt og gjennomført flere tiltak, for å sørge for at ansvar og oppgaver er bedre delegert og kommunisert. Dette gjenspeiles også delvis i dokumentasjonen revisjonen har mottatt. Revisjonen mener likevel dokumentasjonen bør styrkes for punktene under.

Slik det fremgår av INFORMASJONSSIKKERHET I VÅLER KOMMUNE revidert 17. januar 2022 at «Per i dag har ikke Våler kommune en egen sikkerhetsansvarlig. Arbeidet med internkontroll er fordelt på flere funksjoner, men det vurderes hvorvidt dette ansvaret skal samles på én funksjon». Revisjonen vurderer det slik at denne føringen kan ha bidratt til den usikkerheten som ble avdekket under revisjonen, hvor det fremkom at personer med dedikerte roller i praksis ikke hadde hatt disse rollene.

Fra styringsdokumentet Ledelse og styring i Våler kommune, internt kalt «Epleboka», revidert november 2020, fremgår det at «Administrasjon: Ledere skal etablere og følge opp administrative rutiner og systemer som skal sikre god virksomhetsstyring, god internkontroll og riktige tjenester til innbyggere og brukere.» og at «Fullmaktsnivåenes ansvar for internkontroll fremgår blant annet av kommuneloven og annet lovverk, kommunens delegeringsreglement og kommunedirektørens interndelegasjonsreglement». Revisjonen kan derimot ikke se at det fremgår av noen av kommunens delegasjonsreglement noe om ansvar for internkontroll. Revisjonen konkluderer derfor med at vedtaket på dette punktet delvis er fulgt opp.

³ Leverandør av IKT-tjenester til kommune og helseinstitusjoner. ISO-sertifisert på Kvalitet og Informasjonssikkerhet. Kommunalt eid aksjeselskap.

3.6 Kulepunkt 5 – Vurdere rolle- og ansvarsfordeling

3.6.1 Bakgrunn

Revisjonen fant at eksisterende dokumenter ikke var helt oppdatert og det ble avdekket noe inkonsistens mellom ansvarsbeskrivelser på tvers av dokumenter, samt at ansatte opplevde at det er uklart hvem som har ansvar for hva når det kommer til informasjonssikkerhet og personvern.

For å styrke dette arbeidet vedtok kommunestyret følgende:

- **Vurdere rolle- og ansvarsfordeling som er beskrevet i eksisterende dokumenter, herunder Sikkerhetshåndboken og Systemer og ansvar i Våler kommune, for å sikre at beskrivelsene er konsistente, hensiktsmessige, relevante for kommunen og oppdatert/korrekt.**

3.6.2 Administrasjonens redegjørelse

Administrasjonen har svart at dette er et løpende arbeid i organisasjonen.

Revisjonen har ikke mottatt hverken «Sikkerhetsboken» eller «Systemer og ansvar i Våler kommune».

3.6.3 Revisjonens vurderinger

Revisjonen har ikke kunnet vurdere hvorvidt administrasjonen har vurdert rolle- og ansvarsfordeling slik de er beskrevet i hverken «Sikkerhetshåndboken» eller «Systemer og ansvar i Våler kommune», da ingen av disse dokumentene er presentert revisjonen i administrasjonens besvarelser. Kommunedirektøren har svart at dette er et løpende arbeid, men revisjonen mener at denne redegjørelsen ikke er tilstrekkelig for å kunne bekrefte at kommunestyrets vedtak er fulgt opp.

Revisjonen konkluderer derfor med at kommunestyrets vedtak på dette punktet ikke er fulgt opp.

3.7 Kulepunkt 6 – Involvere flere i arbeidet

3.7.1 Bakgrunn

I forvaltningsrevisjonen ble det funnet at det var tatt initiativ til å starte et arbeid med å utarbeide styrende dokumenter for å etablere et internkontrollsystem innen informasjonssikkerhet i Våler kommune. Arbeidet ble påbegynt høsten 2019, og de fleste av disse dokumentene ble opprettet i desember 2019 og januar 2020. Dokumentene var fortsatt i utkastform, og inneholdt ofte flere beskrivelser av hva som burde vært på plass eller burde utarbeides, fremfor spesifikke beskrivelser av hvordan dette var eller skulle være i Våler kommune.

For å styrke dette arbeidet vedtok kommunestyret følgende:

- **Et utvalg medarbeidere, mellomledere og ledere involveres i arbeidet med å etablere et internkontrollsystem for informasjonssikkerhet. Dette gjelder særlig ansatte som har roller og ansvar som inngår i ett eller flere av de styrende dokumentene. Dette for å sikre at alle er kjent med sin rolle og hva de har ansvar for.**

3.7.2 Administrasjonens redegjørelse

Våler kommune er i gang med å implementere et nytt helhetlig system for internkontroll (Compilo). Det er nedsatt en prosjektgruppe og utpekt en prosjektleder for å gjennomgå rutiner mv og iverksette nødvendige endringer for å få dette på plass.

3.7.3 Revisjonens vurderinger

Ifølge administrasjonens redegjørelse er det nedsatt en prosjektgruppe samt utpekt en prosjektleder som skal bidra til arbeidet med å etablere et internkontrollsystem for informasjonssikkerhet, og at dette skal implementeres i et nytt og helhetlig system for internkontroll.

Revisjonens vurdering er derfor at kommunestyrets vedtak på dette punktet er fulgt opp.

3.8 Kulepunkt 7 – Utarbeide stilling/funksjonsbeskrivelser

3.8.1 Bakgrunn

Stillingsinstrukser ble på tidspunktet for forvaltningsrevisjon ikke forelagt revisjonen. Det var også usikkerhet i organisasjonen knyttet til ansvars- og oppgavefordeling i arbeidet med informasjonssikkerhet og personvern. Revisjonen mente at kommunen ikke i tilstrekkelig grad hadde beskrevet ansvar og oppgaver knyttet til informasjonssikkerhet og personvern i sine styrende dokumenter, og at ledelsen i større grad burde ha delegert og kommunisert ansvar og oppgaver knyttet til informasjonssikkerhet og personvern.

For å styrke dette arbeidet vedtok kommunestyret følgende:

- **Administrasjonen skal utarbeide stilling/funksjonsbeskrivelser for de ansatte i Våler kommune.**

3.8.2 Administrasjonens redegjørelse

Administrasjonen skriver i sin redegjørelse at de har lederavtaler på alle stillinger som har Fag Økonomi og Personalansvar (FØP ledere). For øvrige medarbeidere er det beskrivelser. Det vises blant annet til de beskrivelsene som er utarbeidet for stillinger i oppvekst og kultur. Administrasjonen ønsker å gjøre det på denne måten da endringer i en stillings arbeidsoppgaver skjer ofte i en organisasjon som er i endring og utvikling. Administrasjonen mener de har klare ansvarsforhold, og at de derfor oppfyller kommunestyrets intensjon på dette punktet.

Redegjørelsen underbygges med tre dokumenter som sier noe om arbeidsoppgaver og ansvar. Disse dokumentene er Oppgavefordeling OK 2022, Intern delegering og sist Lederavtale.

3.8.3 Revisjonens vurderinger

Det fremgår av mottatte dokumenter at for enkelte stillinger foreligger det nå en beskrivelse av stillingsfunksjon og ansvarsområde. Så langt revisjonen har funnet gjelder dette kun for ledere, selv om kommunestyrets vedtak sier at stilling/funksjonsbeskrivelser knyttet til informasjonssikkerhet og personvern også skal utarbeides for ansatte for øvrig.

Basert på dette er det vår oppfatning at kommunestyrets vedtak på dette punktet er delvis fulgt opp.

3.9 Kulepunkt 8 – Definere og kartlegge intern kompetanse

3.9.1 Bakgrunn

Revisjonen fant at den fremlagte dokumentasjonen ikke hadde definert kompetanse knyttet til informasjonssikkerhet eller hvordan kompetanse på dette området skal ivaretas. Revisjonen fant også at kompetansen innen internkontroll måtte forbedres, og mente at ledelsen måtte sikre kompetanse for å kunne ivareta utarbeidelse og gjennomføring av et hensiktsmessig og tilstrekkelig internkontrollsystem.

For å styrke dette arbeidet vedtok kommunestyret følgende:

- **Gjennomføre et prosjekt for å etablere og implementere et internkontrollsystem. I denne forbindelse skal kommunen definere og kartlegge intern kompetanse innen informasjonssikkerhet og personvern.**

3.9.2 Administrasjonens redegjørelse

Administrasjonen har i sin redegjørelse vist til at kommunen har igangsatt arbeid med å implementere et helhetlig internkontrollsystem (Compilo kvalitetssystem).

3.9.3 Revisjonens vurderinger

I administrasjonens redegjørelse fremkommer det at kommunen har igangsatt et arbeid med å implementere et helhetlig internkontrollsystem (Compilo). Revisjonen vurderer derfor at kulepunktets første del er fulgt opp. Vi har derimot ikke mottatt informasjon vedrørende intern kartlegging av kompetanse innen informasjonssikkerhet og personvern.

Revisjonen vurderer derfor at denne delen av vedtaket ikke er fulgt opp.

3.10 Kulepunkt 9 – Sette av midler

3.10.1 Bakgrunn

Forvaltningsrevisjonsrapporten avdekket at kvaliteten på opplærings- og bevisstgjøringsarbeidet burde forbedres. Det var ikke initiert opplæring eller andre tiltak for å styrke kompetansen i linjen. Det manglet også opplæringsplan for de som var ansvarlige for informasjonssikkerhet og personvern.

For å styrke dette arbeidet vedtok kommunestyret følgende:

- **Sette av midler til nødvendig opplæring og kompetansehevende tiltak for både ledelsen og ansatte. Opplæring og kompetansehevende tiltak kan være e - læringskurs, deltakelse på fysiske kurs, seminarer eller konferanser, informasjonskampanjer, tema på utvidet ledermøte, avdelingsmøter eller lignende.**

3.10.2 Administrasjonens redegjørelse

Ifølge administrasjonens redegjørelse er sikkerhet alles ansvar, den avhenger av kunnskap, holdninger og gjerninger i den praktiske hverdagen. Det må derfor drives kontinuerlig kompetanse- og bevisstholdshevende aktiviteter når det gjelder informasjonssikkerhet. Personvernombudet har besøkt ledergruppa og holdt kurs, og det pågår en prosess med å inngå en avtale om obligatorisk sikkerhetsrådgivning for å ivareta dette området på en strukturert måte. Avtalen vil inneholde noen av disse punktene:

- I samarbeid utarbeide et årshjul for informasjonssikkerhet
- Planlegge og gjennomføre en beredskapsøvelse i året
- Delta med aktiviteter i sikkerhetsmåneden
- Arrangere årlige oppfriskningskurs i informasjonssikkerhet for ledere
- Bistand til personvernombudet
- Nanolæring med leksjoner på 2-3 minutter til alle ansatte
- Arrangere en samling i året «Sikkerhetsdagen»

Administrasjonen skriver at kommunen må og skal jobbe kontinuerlig med å forbedre kompetanse og kvalitet innen informasjonssikkerhet.

3.10.3 Revisjonens vurderinger

Basert på administrasjonens redegjørelse er det vår vurdering at kommunen har satt av midler til opplæring og kompetansehevende tiltak, og er i prosess med å inngå en avtale om obligatorisk sikkerhetsrådgivning. Revisjonen vurderer at kommunestyrevedtaket på dette området er fulgt opp.

3.11 Kulepunkt 10 – Beredskapsplan og beredskapsøvelse

3.11.1 Bakgrunn

Revisjonen opplevde ulike svar fra de ansatte knyttet til spørsmål om kommunen hadde gjennomført en beredskapsøvelse. Enkelte opplyste at det var avholdt en beredskapsøvelse i 2017 med et annet fokus enn informasjonssikkerhetshendelser, mens de fleste ikke hadde kjennskap til hvorvidt kommunen har avholdt beredskapsøvelse tidligere eller ikke. Revisjonen anbefalte at kommunen utarbeidet og implementerte en beredskapsplan, før beredskapsøvelsen som var planlagt høsten 2020 ble gjennomført.

For å styrke dette arbeidet vedtok kommunestyret følgende:

- **Utarbeide og implementere en beredskapsplan før det gjennomføres en beredskapsøvelse som er planlagt høsten 2020.**

3.11.2 Administrasjonens redegjørelse

Administrasjonen viser til at Våler kommune har jobbet på flere områder med beredskap, spesielt knyttet opp mot IKT systemer. Ikke minst på bakgrunn av denne gjennomgangen har administrasjonen funnet det hensiktsmessig å knytte driften av datasystemet opp mot en større leverandør hvor sikkerheten har vært avgjørende. Når det gjelder beredskapsplaner generelt, viser kommunedirektøren til at det innenfor skolene og barnehagene er utarbeidet nye felles beredskapsplaner.

3.11.3 Revisjonens vurderinger

På bakgrunn av administrasjonens redegjørelse er revisjonen av den oppfatning at det er iverksatt tiltak for å styrke sikkerheten til IKT systemer. Revisjonen vurderer det også slik at det er gjort noe arbeid med å utarbeide beredskapsplaner. Vi finner også at det er nevnt en «Overordnet beredskapsplan for informasjonssystemer» i dokumentet «Informasjonssikkerhet Våler kommune», men vi har ikke mottatt noen beredskapsplan fra kommunen og kan heller ikke se at det er gjennomført en beredskapsøvelse. Revisjonen konkluderer derfor med at kommunestyrevedtaket på dette området ikke er fulgt opp.

4 Konklusjon

Revisjonen har i denne rapporten vurdert om og i hvilken grad kommunestyrets vedtak i sak 35/21er fulgt opp. Vedtaket består av 10 kulepunkter. Revisjonen har konkludert med at 3 av kulepunktene er fulgt opp, 4 er delvis fulgt opp mens 3 av kulepunktene ikke er fulgt opp.

Med bakgrunn i våre vurderinger er det revisjonens oppfatning at kommunen videre bør fokusere på å:

- Gjennomføre risikovurderinger av behandlingsaktivitetene
- Benytte resultatet av risikovurderingene
- Sørge for at ansvar og oppgaver er delegert og kommunisert
- Vurdere rolle- og ansvarsfordeling slik de er beskrevet i «Sikkerhetshåndboken» og «Systemer og ansvar i Våler kommune»
- Vurdere stilling/funksjonsbeskrivelser for andre enn ledere
- Definere og kartlegge intern kompetanse innen informasjonssikkerhet og personvern
- Gjennomføre beredskapsøvelser

Østre Viken Kommunerevisjon IKS
Rolvøy, 15.11.2022

Casper Støten (sign.)
oppdragsansvarlig revisor

Dag Henriksen (sign.)
forvaltningsrevisor

5 Dokumentliste

5.1 Dokumenter mottatt fra Våler kommune

- a) Redegjørelse for oppfølging fra kommunen, datert 15. september (vedlagt).
- b) Svar på oppfølgingsspørsmål fra kommunen, datert 30. september.
- c) Intern delegering
- d) Oppgavefordeling OK 2022
- e) DPIA spesped
- f) Databehandleravtale Våler kommune
- g) Databehandleravtale bilag2
- h) Internt delegasjonsreglement
- i) Hoveddokument informasjonssikkerhet og personvern
- j) Ledelse og styring i Våler kommune
- k) Protokoll personopplysninger helse og velferd
- l) Protokoll personopplysninger oppvekst
- m) Viktige sikkerhetsregler i Våler kommune
- n) IT sikkerhet
- o) Lederavtale

5.1.1 Vedlegg

- Kommunedirektørens uttalelse mottatt 15. november (vedlagt på neste side)

~~Utsatt offentlighet Offl. §5~~

Østre Viken Kommunerevisjon IKS
Råkollveien 103

1664 ROLVSØY

15.11.2022

Vår ref.: 19/511-13 (bes oppgitt ved henv.)
Arkivnr: 217

Deres ref.:

SVAR - OVERSENDELSE AV OPPFØLGINGSRAPPORT TIL KOMMUNEDIREKTØREN FOR UTTALELSE - FORVALTNINGSREVISJON " INFORMASJONSSIKKERHET OG PERSONVERN "

Kommunedirektøren har mottatt overnevnte rapport til uttalelse.

Rapporten bygger på sak som var fremmet til kontrollutvalget 7.oktober 2020. Kommunen igangsatte jobben med å få på plass et helhetlig internkontrollsystem rett etter denne rapporten var behandlet. Overordnede dokumenter er vedtatt og iverksatt.

Kommunen har også vedtatt å innføre et elektronisk kvalitetssystem. Arbeidet med dette er noe forsinket, men det er god progresjon og fremdrift.

Arbeidet med internkontroll er en jobb som ikke vil bli avsluttet, men vil være en kontinuerlig prosess hvor forbedring og justering av rutiner og arbeidsmåter må følges opp. Som et eksempel på det siste, kan det nevnes at vi i samarbeid med Statsforvalteren i Viken neste mandag vil gjennomføre en større beredskapsøvelse spesielt i forhold til IKT sikkerhet. Dette i tråd med anbefalinger som ligger i rapporten.

Med hilsen

Ivar Nævra
Kommunedirektør

Vedlegg:

Kopi sendt til:

Brevet er elektronisk godkjent.

~~Dokument utarbeidet for egen intern saksforberedelse Off. §14~~

Østre Viken Kommunerevisjon IKS
Råkollveien 103

1664 ROLVSØY

15.09.2022

Vår ref.: 19/511-11 (bes oppgitt ved henv.)
Arkivnr: 217

Deres ref.:

SVAR - OPPFØLGING AV FORVALTNINGSREVISJON "INFORMASJONSSIKKERHET OG PERSONVERN"

Vi viser til kommunestyrets vedtak i sak 35/21, fattet i møte av 17.6.2021. Revisjonen har på grunnlag av dette bedt om kommunedirektørens redegjørelse for hvilke tiltak som er iverksatt for å følge opp vedtaket.

Innledningsvis vil vi bemerke at Våler kommune er bevisst sin oppgave for det hele og fulle ansvar for sin IT-sikkerhet. Kommunen er behandlingsansvarlig for personopplysninger som behandles internt hos oss. For intern behandling av informasjon er Våler kommune både behandlingsansvarlig og databehandler, og har dermed ansvar for informasjonssikkerheten også ved behandling av informasjon i tillegg til ansvaret for informasjonssikkerheten som databehandler.

Ansvaret for IT-sikkerhet og personvern er en sammensatt oppgave. Våler kommune er i prosess og i en implementeringsfase for å overføre sin IT-avdeling til IKOMM. Sluttdato for implementeringen er satt til 1.november 2022.

IKOMM har i samarbeid med kommunen etablert nødvendige ressurser for å håndtere risikoer og oppfylle målsettinger og krav innenfor informasjonssikkerhet både i daglig drift og ved endringer. IKOMM gjennomfører konkrete sikkerhetstiltak på vår infrastruktur, foretar risikovurderinger og nødvendige endringer i samarbeid med oss. Jeg viser til vedlagt «Databehandleravtale Våler kommune» og «Databehandleravtale BILAG 2 Sikkerhetstiltak, personvern», samt IT sikkerhet. Innebygget i avtalen med IKOMM (vedlegg)

Kommunestyrets vedtak er skrevet *i kursiv*.

Kommunestyret tar forvaltningsrevisjonsrapport «Informasjonssikkerhet og personvern» til etterretning, og ber administrasjonen følge opp de ni anbefalinger som fremkommer av rapporten. Herunder skal kommunen:

Tiltak for bedre internkontroll

- Gjennomføre en fullstendig kartlegging av alle behandlingsaktiviteter som kommunen er behandlingsansvarlig for. I den forbindelse bør det også utarbeides en protokoll over behandlingsaktiviteter.*

Svar:

Dokumentsenteret (arkiv) har prioritert å jobbe med kartlegging av prosessene fra henvendelser/dokumenter mottas eller produseres av kommunen til de endelig arkiveres og bortsettes. Dette gjelder hele dokumentmassen til kommunen – sentralarkiv, helse og oppvekst. Resultatet er bl.a. en oversikt på hvilke saker som inneholder personopplysninger og sensitive personopplysninger. Behandlingsaktiviteten til disse sakene er derav blitt kartlagt og nedskrevne rutiner viser tilganger og dokumentbehandling for både elektronisk- og papirversjon av prosessene dokumentene og sakene er gjennom. Disse rutinene skaper grunnlaget for utfylling av protokoll over behandlingsaktiviteter.

Kommunen har kartlagt behandlingsaktiviteter og det er utarbeidet protokoll over alle aktivitetene. Disse er sammenstilt og ligger samlet i TEAMS. Disse og andre rutiner vil bli overført nytt helhetlig system for internkontroll (Compilo) så snart dette er klart. Vedlagt ligger eksempler på protokoller utarbeidet for de to store sektorene hos oss, Oppvekst samt Helse og Velferd

- *Gjennomføre risikovurderinger av behandlingsaktiviteter som er identifisert under kartleggingen.*

Svar: Ved risikovurderingen som ble gjennomgått er det fremkommet flere forhold som det er jobbet videre med, jfr. punktet under. Ved den jobben som nå gjøres med overføringer til vår nye dataleverandør, er risikovurderinger også en del av den samlede jobben.

- *Benytte resultatet av risikovurderingene til å definere behovet for gjennomførende og kontrollerende tiltak for å ivareta informasjonssikkerhet ved behandling av personopplysninger*

Svar: Det er gjennomført en risikovurdering av behandlingsaktivitetene, som grunnlag for vurderingen av kontrollerende tiltak.

Det innført flere kontrollpunkter i Dokumentsenteret og fysisk skjerming av papirversjoner av dokumenter som inneholder personopplysninger.

- Ansatte i kommunen beholder ikke dokumenter som inneholder personopplysninger i skyggearkiv på egne kontor eller pc. De har alle fått en plass i ESA og tilhørende rutine.
- Vi har oversikt på endringer som må utføres i nytt oppsett av kommunens saksbehandlings- og arkivsystem. Dette går bl.a. på organisasjonen i systemet, tilgangsgrupper, graderingstyper og sakstyper.
- Vi har oversikt på saker som skal skilles ut som standardiserte tilgangsstyrte sakstyper. Dette gir sikkerhet til dokumentmassen internt og eksternt.
- *Tiltak for bedre tydeliggjøring av ansvar og oppgaver. Iverksette tiltak for å sørge for at ansvar og oppgaver er delegert og kommunisert. Dette kan være å innkalle til møter, holde innlegg på møter i organisasjonen, tilgjengelig gjøre relevant dokumentasjon og informasjon på intranettet, sende informasjon på e - post etc.*

Svar: Det er gitt ansvar til bestemte funksjoner når det gjelder de ulike behandlingene i kommunen. Kommunen har også etablert delegasjonsreglement slik at det er tydelig hvem som er delegert ansvar på ulike lovpålagte oppgaver. (vedlegg: Internt delegasjonsreglement)

Fast møtestruktur er dokumentert og iverksatt i organisasjonen, blant annet har kommunedirektøren møte med alle virksomhetsledere 1 gang pr måned. Også de tillitsvalgte/ansattes organisasjoner er det møter månedlig. (vedlegg: Ledelse og styring i Våler kommune)

Høsten 2021 ble det holdt egen kurs for ansatte med personalansvar og rutinene rundt behandlingen av denne type dokumenter som i stor grad inneholder personopplysninger.

Det prioriteres daglig å bruke tid på support ang bruk av systemet med påminnelse om tilgangsstyring og vurdering av dokumentinnhold ihht bl.a. personopplysninger.

Veiledere for bruk av kommunens saksbehandlings- og arkivsystem og rutiner om dokumentbehandling er publisert på intranettet.

Informasjon til alle ansatte ivaretas gjennom nytt intranettsystem.

Sikkerhetsarbeidet rundt våre systemer krever at vi forbedrer oss og finner løsninger på de utfordringer som ligger. Vi har nå blant annet gjennomført følgende som vil være ferdig implementert før overgangen til IKOMM:

-Tvunget passordskifte til 16 karakterer etter oppgitte passordregler.

-Multifaktoraутentisering

- Endepunktsikkerhet på to nivåer

-Filter og karantene på e-post

-Oppdatert programvare på serverpark

-Sikker utskrift

-Herdet O365-miljø

-Konsolidering og omlegg i brannmur

-Deltakelse i samarbeidsforumet «Informasjonssikkerhet»,

Vurdere rolle - og ansvarsfordeling som er beskrevet i eksisterende dokumenter, herunder Sikkerhetshåndboken og Systemer og ansvar i Våler kommune, for å sikre at beskrivelsene er konsistente, hensiktsmessige, relevante for kommunen og oppdatert/korrekt.

Svar: Dette er et løpende arbeid i organisasjonen.

- *Et utvalg medarbeidere, mellomledere og ledere involveres i arbeidet med å etablere et internkontrollsystem for informasjonssikkerhet. Dette gjelder særlig ansatte som har roller og ansvar som inngår i ett eller flere av de styrende dokumentene. Dette for å sikre at alle er kjent med sin rolle og hva de har ansvar for.*

Svar: Våler kommune er i gang med å implementere et nytt helhetlig system for internkontroll (Compilo). Det er nedsatt en prosjektgruppe og utpekt en prosjektleder for å gjennomgå rutiner mv og iverksette nødvendige endringer for å få dette på plass.

- *Administrasjonen skal utarbeide stilling/funksjonsbeskrivelser for de ansatte i Våler kommune.*

Svar: Detaljerte stillingsbeskrivelser har både vi og flere andre organisasjoner gått bort fra. Stillingenes innhold endrer seg hele tiden ikke minst som følge av vår digitale utvikling. Oppgavefordeling på de ulike områdene er etablert, noe som gir en mer dynamisk måte å organisere arbeidet på.

Stillingsbeskrivelser fremkommer dessuten i utlysningsteksten til en stilling.

- *Tiltak for økt kompetanse: Gjennomføre et prosjekt for å etablere og implementere et internkontrollsystem. I denne forbindelse skal kommunen definere og kartlegge intern kompetanse innen informasjonssikkerhet og personvern.*

Svar: Som nevnt over, har kommunen igangsatt arbeidet for å implementere et helhetlig internkontrollsystem (Compilo).

- *Sette av midler til nødvendig opplæring og kompetansehevende tiltak for både ledelsen og ansatte. Opplæring og kompetansehevende tiltak kan være e - læringskurs, deltakelse på fysiske kurs, seminarer eller konferanser, informasjonskampanjer, tema på utvidet ledermøte, avdelingsmøter eller lignende.*

Svar: Til syvende og sist er sikkerhet alles ansvar – og avhenger av vår kunnskap, våre holdninger og våre gjerninger i den praktiske hverdagen. Derfor må vi drive kontinuerlig kompetanse- og bevissthetshevende aktiviteter når det gjelder informasjonssikkerhet. Personvernombudet har besøkt

ledergruppa og holdt kurs. Vi har hatt gjennomgang med virksomhetslederne, senest møte i Utvidet Leder Gruppe (ULG) nå i høst.

Enkle sikkerhetsregler beregnet for alle ansatte er utarbeidet (Vedlegg: Viktige sikkerhetsregler i Våler kommune i kort-form - 2022)

Vi må sikre at sikkerhetsaspektet blir ivaretatt av den enkelte ansatte. Vi er derfor i prosess med å inngå en avtale om obligatorisk sikkerhetsrådgivning for å ivareta dette området på en strukturert måte.

Avtalen vil inneholde noen av disse punktene:

- I samarbeid utarbeide et års hjul for informasjonssikkerhet
- Planlegge og gjennomføre en beredskapsøvelse i året
- Delta med aktiviteter i sikkerhetsmåneden
- Arrangere årlige oppfriskningskurs i informasjonssikkerhet for ledere
- Bistand til personvernombudet
- Nanolæring med leksjoner på 2-3 minutter til alle ansatte
- Arrangere en samling i året «Sikkerhetsdagen»

Vi må og skal kontinuerlig jobbe med å forbedre kompetanse og kvalitet innen informasjonssikkerhet.

- *Utarbeide og implementere en beredskapsplan før det gjennomføres en beredskapsøvelse som er planlagt høsten 2020.*

Svar: Våler kommune har jobbet på flere områder med beredskap spesielt knyttet opp mot våre IKT systemer. Ikke minst på bakgrunn av denne gjennomgangen har vi funnet det hensiktsmessig å knytte vår drift opp mot en større leverandør hvor sikkerheten har vært avgjørende for vårt valg.

Når det gjelder beredskapsplaner generelt, vises det til at det innenfor skolene og barnehagene er utarbeidet nye felles beredskapsplaner

Ved behov for ytterligere opplysninger kan dette rettes til undertegnede.

Med hilsen

Ivar Nævra
Kommunedirektør

Vedlegg:

1. Databehandleravtale Våler kommune
2. Databehandleravtale BILAG 2 Sikkerhetstiltak, personvern
3. IT sikkerhet. Innebygget i avtalen med IKOMM
4. Protokoll Personopplysninger Oppvekst
5. Protokoll Personopplysninger Helse og Velferd
6. Internt delegasjonsreglement
7. Ledelse og styring i Våler kommune
8. Viktige sikkerhetsregler i Våler kommune i kort-form - 2022)

Brevet er elektronisk godkjent.

Saksnr.: 2022/134
Dokumentnr.: 26
Løpenr.: 318866/2022
Klassering: 3018-188
Saksbehandler: Bjørn Gulbrandsen

Møtebok

Behandlet av	Møtedato	Utvalgssaksnr.
Kontrollutvalget Våler	30.11.2022	22/31

Kommunedirektørens oppfølging av forvaltningsrapport "Kvalitet i sykehjemstjenesten"

Sekretariatets innstilling

Sekretariatet anbefaler kontrollutvalget å fatte slikt vedtak:

1. Kontrollutvalget tar kommunedirektørens informasjon om status i saken til orientering.

Fredrikstad, 22.11.2022

Vedlegg

Svar – Forvaltningsrevisjon om kvalitet i Sykehjemstjenesten i Våler kommune, datert 22.11.2022

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt)

- Ku-møte 16.02.2022, sak 22/3 «Oppfølgingsrapport Forvaltningsrevisjonsprosjekt "Kvalitet i Sykehjemstjenesten"
- Kommunestyret 24.03.2022, sak 10/22 «Oppfølgingsrapport Forvaltningsrevisjonsprosjekt "Kvalitet i Sykehjemstjenesten"

Saksopplysninger

Kontrollutvalget behandlet den 16. februar 2022 og kommunestyret 24.03.2022 en oppfølgingsrapport for forvaltningsrevisjonsprosjekt "Kvalitet i Sykehjemstjenesten". Kontrollutvalget og kommunestyret fattet et vedtak i saken i to punkter. Punkt 2.2 i vedtaket lyder som følger:

- *Kommunedirektøren skal i løpet av 2022 gi kontrollutvalget informasjon om status for utarbeidelsen sjekklister som skal sikre kontinuitet og riktig informasjon i kvalitetssystemet. Samtidig skal kommunedirektøren informere kontrollutvalget om status for etablering av mer systematisk brukermedvirkning.*

Kommunedirektøren har den 22.11.2022 avgitt sin skriftlige informasjon om status for utarbeidelsen sjekklister som skal sikre kontinuitet og riktig informasjon i kvalitetssystemet, og om status for etablering av mer systematisk brukermedvirkning. Sekretariatet viser til vedlagt svarbrev fra kommunedirektøren.

Vurdering

Sekretariatet anbefaler at kontrollutvalget tar kommunedirektørens informasjon om status i saken til orientering

Østfold Kontrollutvalgssekretariat Kommunalt Oppgavefelle...
Dikeveien 29

1661 ROLVSØY

22.11.2022

Vår ref.: 19/1461-16 (bes oppgitt ved henv.)
Arkivnr: 217 H12

Deres ref.:

SVAR - FORVALTNINGSREVISJON OM KVALITETEN I SYKEHJEMSTJENESTEN I VÅLER KOMMUNE

Kontrollutvalget behandlet den 16.02 2022, i sak 22/3 oppfølgingsrapport "Kvalitet i Sykehjemstjenesten" og fattet følgende vedtak:

Kommunedirektøren skal i løpet av 2022 gi kontrollutvalget informasjon om status for utarbeidelsen sjekklistene som skal sikre kontinuitet og riktig informasjon i kvalitetssystemet. Samtidig skal kommunedirektøren informere Kontrollutvalget om status for etablering av mer systematisk brukermedvirkning.

Kommunedirektørens svar:

- Det er utarbeidet og tatt i bruk sjekklistene i hjemmetjenesten, og i sykehjemmet har de tatt i bruk verktøyet personsentrert omsorg.
- Verktøyet i sykehjemmet er ikke helt implementert ennå, men følgende skjema er utarbeidet;
 - Sjekkliste for hjemkomst fra sykehus og andre institusjoner
 - Kartleggingssamtale sykehjem
 - Innkomst av ny pasient sykehjem
 - Første kartleggingssamtale HBT
 - Kartleggingssamtale oppfølging HBT
- Kartleggingsskjema gjort i hjemmetjenesten er tilgjengelig for sykehjem ved overflytting dit.
- Ansatte er kurset i verktøyet, men vi ser behov for å kurse flere ansatte.
- Det er opprettet års turnus som legger til rette for fagdager, for å blant annet å sikre lik oppfølging og bruk av verktøyene.
- Vi har noen digitale utfordringer som går på tilganger til de ansatte i forbindelse med overgang til ny dataleverandør, IKOMM. Overgangen skal ifølge planen være ferdig innen utgangen av året.
- Videre er vi i oppstart for hele seksjonen å se på helhetlig pasientforløp i hjemmet sammen. Dette for å sikre en dør inn i tjenestene.
- Vi er helt i oppstart av å bruke kvalitetssystemet Compilo. Det arbeides i disse dager med å legge våre rutiner inn i programmet. Når kommunen er helt over i IKOMM, og alle pcer er retanket, vil alle ansatte ha tilgang til kvalitetssystemet. Dette gir digital tilgang til rutiner og avvikssystem.

- For å følge opp etablering av mer systematisk brukermedvirkning, har kommunen gått til anskaffelse av TI-Faktor. Dette er et system som brukes i en rekke kommuner. Det tas sikte på å iverksette dette i løpet av første halvår 2023

Med hilsen

Ivar Nævra
Kommunedirektør

Vedlegg:

Kopi sendt til:

Brevet er elektronisk godkjent.

Saksnr.: 2022/134
Dokumentnr.: 30
Løpenr.: 320226/2022
Klassering: 3018-188
Saksbehandler: Anita Rovedal

Møtebok

Behandlet av	Møtedato	Utvalgssaksnr.
Kontrollutvalget Våler	30.11.2022	22/32

Utsatt levering av forvaltningsrevisjonsprosjekt "Planlegging og prosjektering av investeringsprosjekter"

Sekretariatets innstilling

Sekretariatet anbefaler kontrollutvalget å fatte slikt vedtak:

1. Kontrollutvalget tar informasjonen om forsinket leveranse til orientering.
2. Kontrollutvalget forventer at forvaltningsrevisjonsprosjekt «Planlegging og prosjektering av investeringsprosjekter» blir levert til kontrollutvalgets møte den 15.02.2023.
3. Kontrollutvalget forutsetter at den forsinkede leveransen ikke påvirker timesbudsjettet for 2023.

Fredrikstad, 21.11.2022

Vedlegg

Notat fra revisjonen: «Utsatt behandling av forvaltningsrevisjonsrapport «Planlegging og prosjektering av investeringsprosjekter», datert 17.11.2022

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt)

KU-sak 22/23, den 14.09.2022 – Workshop og bestilling av forvaltningsrevisjoner for august 2022 til juli 2024.

Saksopplysninger

Kontrollutvalget vedtok i sitt møte den 14.09.2022 en bestilling av forvaltningsrevisjoner fra august 2022 til juli 2024. Det ble der vedtatt at prosjekt «Planlegging og prosjektering av investeringsprosjekter» skulle leveres og behandles i kontrollutvalgsmøtet 30.11.2022. Kontrollutvalget vedtok at dersom det senere skal gjøres endringer i bestillingen, eller revisjonen ikke kan levere i henhold til bestilling, settes dette opp som egen sak i møte i kontrollutvalget.

Sekretariatet har mottatt et notat fra Østre Viken Kommunerevisjon IKS hvor de informerer om at de ikke får levert forvaltningsrevisjonsprosjektet «Planlegging og prosjektering av investeringsprosjekter» til oppsatt tid. Dette grunnet forsinkelser, se vedlegg 1 til saken.

Vurdering

Sekretariatet påpeker at plan for forvaltningsrevisjon januar 2022- juli 2024 er vedtatt av kommunestyret. Planverket er slik sett bindende, og det må rapporteres til kommunestyret hvis ikke planverket blir fulgt. Imidlertid er det forventet at prosjektet blir levert til kontrollutvalgets møte 15. februar 2023. Det forutsettes at den sene leveransen ikke vil påvirke timesbudsjett som er satt for forvaltningsrevisjonen i 2023.

Sekretariatet anbefaler kontrollutvalget om å ta informasjonen fra revisjonen til orientering. Videre bør kontrollutvalget be revisjonen levere prosjektet ved neste møte den 15.02.2022.

Notat

Utsatt behandling av forvaltningsrevisjonsrapport «Planlegging og prosjektering av investeringsprosjekter»

Kontrollutvalget i Våler vedtok prosjektplan for forvaltningsrevisjon «Planlegging og prosjektering av investeringsprosjekter» i sitt møte 25. mai. Ifølge prosjektplanen skulle forvaltningsrevisjonsrapport behandles i kontrollutvalgets møte 30. november. Dessverre har arbeidet blitt forsinket og rapporten vil derfor ikke kunne bli behandlet på det tidspunktet det var lagt opp til. Revisjonen tar sikte på å levere rapporten i tide til behandling i kontrollutvalgets første møte i 2023. Revisjonen er slutfasen på å samle inn fakta. Det gjenstår å gjennomføre enkelte intervjuer, ferdigstille rapporten, samt gjennomføre en høringsrunde med kommunens administrasjon før politisk behandling.

Rolvsøy 17.11.2022

Casper Støten (sign.)
fagleder for forvaltningsrevisjon

Jolanta Betker (sign.)
daglig leder

Saksnr.: 2022/131
Dokumentnr.: 31
Løpenr.: 316809/2022
Klassering: 3018-186
Saksbehandler: Bjørn Gulbrandsen

Møtebok

Behandlet av	Møtedato	Utvalgssaksnr.
Kontrollutvalget Våler	30.11.2022	22/33

Revisjonsnotat - Fakturakontroll "røde flagg"

Sekretariatets innstilling

Sekretariatet anbefaler kontrollutvalget å fatte slikt vedtak:

1. Kontrollutvalget tar revisjonsnotat – fakturakontroll «røde flagg», til orientering.
2. Kontrollutvalget anmoder kommunedirektør om å følge opp revisjonens anbefaling om at kommunen selv foretar en detaljert kontroll med revisjons funn ved fakturagjennomgangen.

Fredrikstad, 16.11.2022

Vedlegg

Østre Viken Kommunerevisjon: Notat – fakturakontroll «røde flagg», datert 31.08 2022

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt)

KU-møte 25.05 2022, sak 22/17, Prosjektplan «Planlegging og prosjektering av investeringsprosjekter»

Saksopplysninger

Kontrollutvalget i Våler hadde i møte 25. mai 2022 sak PS 22/17 behandlet prosjektplan for forvaltningsrevisjon» Planlegging og prosjektering av investeringsprosjekter».

Det er protokollert under behandling av saken at regnskapsrevisjonen skal gjennomføre en «Røde flagg» kontroll, og at regnskapsrevisjonen ville legge frem et notat til kontrollutvalget når denne var gjennomført.

Revisjonen har foretatt en gjennomgang av kommunens rutiner og håndtering av inngående faktura, samt en gjennomgang av et utvalg av faktura i analyseverktøy. Revisjonen har ikke undersøkt om kommunen har gjennomført risikovurderinger av fakturakontrollprosessen og om det er gjennomført kontroller, eller vurderinger, for å undersøke om rutinen for attestasjon og anvisning fungerer etter hensikten. Revisjonen beskriver fakturakontrollprosessen og om gjennomgangen av fakturaomfanget (6016 inngående fakturaer) i analyseverktøyet.

Revisjonens vurderinger og konklusjon er at Elektronisk fakturahåndtering (skanning) bidrar til en kontrollerbar behandling av faktura i forhold til godkjenning. Revisjonens gjennomgang viser at kommunen har etablert overordnet internkontroll ved bruk av kontrollsteget.

Revisjonen viser at det er identifisert flere røde flagg ved revisjonskontroll i analyseverktøy. Dette er ikke nødvendigvis fakturaer som inneholder uregelmessigheter. I de fleste tilfeller vil det være naturlige forklaringer. Det bør foretas en detaljert kontroll. Denne kontrollen overlates til kommunen.

Vurdering

Sekretariatet anbefaler kontrollutvalget med bakgrunn i vedlagt revisjonsnotat om å ta revisjonsnotatet til orientering. Videre anbefales det at kontrollutvalget bør be kommunedirektør om å følge opp revisjonens anbefaling om at kommunen selv foretar en detaljert kontroll med revisjons funn ved fakturagjennomgangen. Kontrollutvalget bør vurdere om kommunedirektør skal gi utvalget en tilbakemelding om resultatet av en slik detaljkontroll.

NOTAT – fakturakontroll «røde flagg»

Bakgrunn for notatet

Kontrollutvalget i Våler har i møte 25. mai 2022 sak PS 22/17 behandlet prosjektplan for forvaltningsrevisjon» Planlegging og prosjektering av investeringsprosjekter».

Det er protokollert i møte-protokollen at regnskapsrevisjonen skal gjennomføre en «Røde flagg» kontroll, og at regnskapsrevisjonen vil legge frem et notat til kontrollutvalget når denne er gjennomført.

Utførte revisjonshandlinger

Revisjonen har foretatt en gjennomgang av kommunens rutiner og håndtering av inngående faktura, samt en gjennomgang av et utvalg av faktura i analyseverktøy.

Det er ikke undersøkt om kommunen har gjennomført risikovurderinger av fakturakontrollprosessen og om det er gjennomført kontroller, eller vurderinger, for å undersøke om rutinen for attestasjon og anvisning fungerer etter hensikten.

Resultat av utført revisjon

Reglement for attestasjon- og anvisning finnes i kommunens Økonomi- og finansreglement 2020. Det er blant annet beskrevet at alle krav til kommunen, som skal dekkes over kommunens budsjett, skal være attestert og anvist.

Fakturakontrollprosessen

Kommunen bruker elektronisk skanning av inngående fakturaer. Prosessen med kontroll av fakturaer i Våler kommune foregår i tre trinn:

1. Fakturamottak og skanning
2. Attestasjon og anvisning, samt kontering av fakturaene
3. Formelle kontroller av fakturaene

I reglementet for attestasjon og anvisning står det at den som attesterer blant annet skal påse at levering er i samsvar med bestilling, og at varemottak/utført er i samsvar med fakturaen

Kommunen har etablert internkontroll ved arbeidsdeling samt en overordnet kontroll av bilag før overføring til regnskapet effektueres («kontrollsteget¹»). Løpende stikkprøvekontroller foretas jevnlig ved bilagskontroll og erfaringene viser få store feil/avvik. Feil og avvik blir korrigert.

Gjennomgang av fakturaer i analyseverktøyet

Det er hentet ut rapport fra regnskapssystemet over alle inngående fakturaer med fakturadato mellom 01.01.2022 og 31.07.2022, totalt 6 016 inngående fakturalinjer. Det er satt opp fire ulike kriterier, såkalte «røde flagg», som regnskapsrapporten blir kontrollert mot.

Funn ved fakturagjennomgangen:

- Fakturadato på en høytidsdag
 - ✓ 165 fakturaer fordelt på 47 leverandører.
- Fakturaer med runde beløp
 - ✓ 142 fakturaer med runde beløp eller kr 0.

¹ Kontrollsteget er kommunens egen internkontroll av inngående fakturaer. Kontrollen gjøres med hensyn til riktig bruk av mva-kode, riktig beløp og regnskapsføring. Alle inngående fakturaer blir kontrollert før utbetaling skjer.

- Ikke treff på organisasjonsnummer i enhetsregistret
 - ✓ Totalt 223 fakturaer fordelt på 127 leverandører har ikke treff på organisasjonsnummer i enhetsregisteret. Fakturaer som gjelder utlegg er ikke påført organisasjonsnummer og vil ikke få treff i enhetsregisteret.
- Like organisasjonsnummer på ulike leverandører/reskontro
 - ✓ Totalt 17 ulike organisasjonsnummer er registrert med to eller flere leverandørreskontroer.

Vurdering/konklusjon

Elektronisk fakturahåndtering (skanning) bidrar til en kontrollerbar behandling av faktura i forhold til godkjenning. Revisjonens gjennomgang viser at kommunen har etablert overordnet internkontroll ved bruk av kontrollsteget.

Det er identifisert flere røde flagg ved revisjonskontroll i analyseverktøy. Dette er ikke nødvendigvis fakturaer som inneholder uregelmessigheter. I de fleste tilfeller vil det være naturlige forklaringer. Det bør foretas en detaljert kontroll. Denne kontrollen overlates til kommunen.

Rolvsøy 31.08.2022

Jostein Ek (sign.)
Oppdragsansvarlig revisor

Inger Marie Karlsen-Moum (sign.)
Revisor

ØSTFOLD KONTROLLUTVALGSSEKRETARIAT

Saksnr.: 2022/131
Dokumentnr.: 29
Løpenr.: 312077/2022
Klassering: 3018-186
Saksbehandler: Bjørn Gulbrandsen

Møtebok

Behandlet av	Møtedato	Utvalgssaksnr.
Kontrollutvalget Våler	30.11.2022	22/34

Oppfølging av revisjonsbrev nr. 3/2022 - Kommunedirektørens tilsva

Sekretariatets innstilling

Sekretariatet anbefaler kontrollutvalget å fatte slikt vedtak:

1. Kontrollutvalget tar kommunedirektørens tilsva på revisjonsbrev nr. 3/2022 til orientering
2. Revisjonsbrev nr. 3/2022 lukkes

Fredrikstad, 16.11.2022

Vedlegg

Våler kommune – Svar på revisjonsbrev nr. 3/2022 og administrasjonens oppfølging, datert 09.11 2022

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt)

KU 25.05 2022 sak 22/13 «Revisjonsbrev nr. 3/2022» – Kontrollutvalgets oppfølging

Saksopplysninger

Kontrollutvalget behandlet den 25. mai 2022 i sak 22/14 - revisjonsbrev nr. 3/2022. Revisjonsbrev nr. 3/2022 viste til følgende merknader:

- **Sykepengerefusjoner**
Det er knyttet usikkerhet til verdien av kommunens fordringsførte beløp vedrørende sykepengerefusjoner på kr 2 927 654. Dette fordi beløpet ikke samsvarer med grunnlaget for fordringen i kommunens lønssystem.
- **Selvkost innenfor plan- og byggesaksbehandling**
Kommunen har ikke satt opp fullstendig etterkalkyle for selvkost innenfor områder som omfattes av plan- og bygningsloven. Det foreligger derfor usikkerhet om kommunen har hatt inntekter som overstiger selvkost.

Kommunen har ikke anledning til å ta mer i gebyr enn selvkost, og overskudd skal avsettes på selvkostfond. Dette følger av selvkostforskriftens § 8 om håndtering av overskudd og underskudd.
- **Låneoptak uten vedtak**

Administrasjonen har tatt opp lån for formidlingslån på kr 6 mill. i 2021 uten at kommunestyret har fattet vedtak om dette. Det følger av kommunelovens § 14-4 at vedtak om årsbudsjett skal angi hvor mye lån som skal tas opp i budsjettåret.

Vi har ikke opplysninger om at kommunestyret har behandlet andre låneopptak i 2021 for formidlingslån, og anser derfor at låneopptaket er gjennomført uten nødvendige fullmakter fra kommunestyret og i strid med kommunelovens bestemmelser.

- **Overføring mellom drift og investering**

Det er differanse mellom beløp i regulert budsjett for overføring mellom drift og investering i bevilgningsoversiktene etter forskrift om økonomiplan, årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning for kommuner mv. Oversikt etter forskriftens § 5-4 viser kr 5 060 000 for overføring til investering, mens overføring fra drift i bevilgningsoversikt etter forskriftens § 5-5 viser kr 4 960 000. Beløpet skal være likt.

Med bakgrunn i revisjonsbrevet fattet kontrollutvalget følgende vedtak i saken:

1. Revisjonsbrev nr. 3/2022 tas til orientering. Kontrollutvalget ber rådmann om å sørge for at revisjonens påpekning blir fulgt opp med nødvendige tiltak
2. Kontrollutvalget ber rådmann om en skriftlig tilbakemelding om tiltak som iverksettes, til kontrollutvalgets møte den 30.11 2022

Kommunedirektøren har i brev til sekretariatet datert 09.11 2022 redegjort for tiltak som er iverksatt. Kort oppsummert vedrørende anmerkningen for sykepengerefusjoner har kommunen opprettet avstemming rutiner hvor dette avstemmes hver måned. For selvkost vil det ved regnskapsavslutningen for 2022 beregnes selvkost for plan- og byggesaksbehandling. Vedrørende låneopptak uten vedtak har kommunestyret i juni 2022 fattet nytt vedtak. Og forholdet om overføring mellom drift og investering skyldes dette en feil i kommunedirektørens forslag til budsjett som ikke ble oppdaget.

Sekretariatet viser i helhet til kommunedirektørens tilsvare som ligger vedlagt saken.

Vurdering

Etter sekretariatets vurdering beskriver kommunedirektøren tiltak som ivaretar revisjonens merknad gitt i revisjonsbrevet. Sekretariatet anbefaler derfor kontrollutvalget om å ta kommunedirektørens tilsvare til orientering. Videre anbefaler vi at revisjonsbrev nr. 3/2022 lukkes.

Østfold Kontrollutvalgssekretariat Kommunalt Oppgavefelle...
Dikeveien 29

1661 ROLVSØY

09.11.2022

Vår ref.: 22/385-25 (bes oppgitt ved henv.)
Arkivnr: 210

Deres ref.:

SVAR REVISJONSBREV NR. 3/2022

Kontrollutvalget i Våler kommune behandlet den 25.05.2022 et nummerert brev fra revisjonen.

Kontrollutvalget fattet følgende vedtak i saken:

1. Revisjonsbrev nr. 3/2022 tas til orientering. Kontrollutvalget ber rådmann om å sørge for at revisjonens påpekning blir fulgt opp med nødvendige tiltak.
2. Kontrollutvalget ber rådmann om en skriftlig tilbakemelding om tiltak som iverksettes, til kontrollutvalgets møte den 30.11.2022.

Kommunedirektørens (rådmann) tilbakemelding er som følger:

- Sykepengerefusjoner: Her har Våler kommune opprettet avstemmingsrutiner hvor sykepengerefusjoner avstemmes hver måned. Dette sikrer at Våler kommune har oversikt over de refusjonskravene kommer inn fra NAV. Videre avstemmes kommunens fordringsførte beløp med grunnlaget for fordringer i kommunens lønnssystem.
- Selvkost innenfor plan- og byggesaksbehandling: Våler kommune vil ved regnskapsavslutning for 2022 beregne selvkost for plan- og byggesaksbehandling.
- Låneopptak uten vedtak: Ved avleggelse av årsregnskap og årsberetning for 2021 fattet Kommunestyret i sak 25/22 den 15.06.2022 følgende:
Til finansiering av tildelte startlån utover budsjett i 2021 økes budsjettet for 2022 med kr. 10 214 746,-.
- Overføring mellom drift og investering: Differansen mellom beløp i regulert budsjett for overføring mellom drift og investering på kr. 100 000,- skyldes en feil i kommunedirektørens forslag til budsjett for 2021 som ikke ble oppdaget. Våler kommune vil bestrebe seg på at slike feil ikke skal gjenta seg.

Med hilsen

Ivar Nævra
kommunedirektør

Rolf Terje Hårberg
økonomisjef

Vedlegg:

Kopi sendt:

Brevet er elektronisk godkjent.

Saksnr.: 2022/131
Dokumentnr.: 27
Løpenr.: 280459/2022
Klassering: 3018-186
Saksbehandler: Bjørn Gulbrandsen

Møtebok

Behandlet av	Møtedato	Utvalgssaksnr.
Kontrollutvalget Våler	30.11.2022	22/35

Overordnet risiko- og vesentlighetsvurdering for forenklet etterlevelseskontroll

Sekretariatets innstilling

Sekretariatet anbefaler kontrollutvalget å fatte slikt vedtak:

1. Kontrollutvalget tar revisjonens overordnet risiko- og vesentlighetsvurdering for forenklet etterlevelseskontroll med økonomiforvaltningen for 2022, samt valg av kontrollområde «*Budsjett - Overholdelse av regelverk og egne rutiner for budsjettering og budsjettjusteringer*», til orientering
2. Skriftlig uttalelse om resultatet av kontrollen oversendes kontrollutvalget senest 30. juni 2023

Fredrikstad, 02.11.2022

Vedlegg

1. Østre Viken Kommunerevisjon IKS: Forenklet etterlevelseskontroll med økonomiforvaltningen 2022 – Overordnet risiko- og vesentlighetsvurdering – Våler kommune, datert 01.11 2022

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt)

- Kommuneloven § 24-9
- RSK 301 - Forenklet etterlevelseskontroll med økonomiforvaltningen

Saksopplysninger

I henhold til kommuneloven skal det årlig foretas en såkalt «Forenklet etterlevelseskontroll med økonomi- forvaltningen».

I kommunelovens § 24-9 «*Forenklet etterlevelseskontroll med økonomi- forvaltningen*», står det følgende:

«*Regnskapsrevisor skal se etter om kommunens eller fylkeskommunens økonomiforvaltning i hovedsak foregår i samsvar med bestemmelser og vedtak.*

Revisor skal basere oppgaven på en risiko- og vesentlighetsvurdering, som skal legges fram for kontrollutvalget. Revisor skal innhente tilstrekkelig informasjon til å vurdere om det foreligger brudd på lover, forskrifter eller vedtak, der bruddet er av vesentlig betydning for økonomiforvaltningen.

Revisor skal senest 30. juni avgi en skriftlig uttalelse til kontrollutvalget, med kopi til kommunedirektøren, om resultatet av kontrollen.»

Østre Viken Kommunerevisjon har lagt RSK 301 – Standard for forenklet etterlevelseskontroll til grunn for sin etterlevelseskontroll. Standard 301 er utarbeidet i samarbeid med Norges kommunerevisor forbund (NKRF) og Revisorforeningen (DNR). I RSK 301 pkt.8 står følgende:

Når revisor har identifisert et område for kontroll, skal revisor planlegge hvilke kontrollhandlinger som skal utføres, samt omfang og tidspunkt for gjennomføring.

I RSK 301 pkt.10 fremgår det at «Revisors risiko- og vesentlighetsvurderinger skal legges frem for kontrollutvalget til orientering».

Revisjonen har foretatt en risiko- og vesentlighetsvurdering av Våler kommune for 2022. De skriver at det er naturlig å vurdere områder som ligger tett opp til regnskapsrevisors oppgaver i forbindelse med revisjon av regnskapet. Kvaliteten av kommunens interne kontroll er av betydning og revisor har i risikovurderingen tatt hensyn til risikoreduserende tiltak.

I kontrollutvalgets møte kan oppdragsansvarlig revisor redegjøre nærmere strategi og angrepsvinkel for oppgaven, samt om sin risiko- og vesentlighetsvurdering.

Vurdering

Forenklet etterlevelseskontroll med økonomi- forvaltningen er som nevnt under saksopplysninger ny oppgave som er pålagt valgt revisor. Revisor har fremlagt en overordnet risiko- og vesentlighetsvurdering i tråd med RKS 301 av følgende områder i kommunen:

- Finansforvaltning
- Selvkost – Overholdelse av regelverk og egne rutiner
- Offentlige anskaffelser
- Budsjettvedtak – Overholdelse av regelverk og egne rutiner for budsjettering og budsjettjusteringer
- Merverdiavgift – Overholdelse av regelverk og egne rutiner

Basert på risiko- og vesentlighetsanalysen og pågående forvaltningsrevisjon på personvern har revisjonen valgt følgende område for forenklet etterlevelseskontroll for 2022: «Budsjett - Overholdelse av regelverk og egne rutiner for budsjettering og budsjettjusteringer».

Rapport om etterlevelseskontrollen skal i henhold til kommuneloven leveres innen 30. juni. Kontrollutvalget vil behandle rapporten seinest i sitt møte juni 2023.

Sekretariatet anbefaler kontrollutvalget om å ta revisjonens overordnede risiko- og vesentlighetsvurdering vedrørende etterlevelseskontroll med økonomi forvaltningen samt valg av kontrollområdet, til orientering.

Forenklet etterlevelsesk kontroll med økonomiforvaltningen for 2022 - Overordnet risiko- og vesentlighetsvurdering – Våler kommune

I kommuneloven § 24-9 er revisor gitt oppgaven forenklet etterlevelsesk kontroll med økonomiforvaltningen. Ansvaret for oppgaven er lagt til regnskapsrevisor og det er i loven lagt opp til en uttalelse på utført arbeid med moderat sikkerhet. Revisor skal fremlegge en risiko- og vesentlighetsvurdering som grunnlag for beslutning av valgt område for forenklet etterlevelsesk kontroll med økonomiforvaltningen.

Kommunelovens § 24-9 Forenklet etterlevelsesk kontroll med økonomiforvaltningen:

Regnskapsrevisor skal se etter om kommunens eller fylkeskommunens økonomiforvaltning i hovedsak foregår i samsvar med bestemmelser og vedtak.

Revisor skal basere oppgaven på en risiko- og vesentlighetsvurdering, som skal legges fram for kontrollutvalget. Revisor skal innhente tilstrekkelig informasjon til å vurdere om det foreligger brudd på lover, forskrifter eller vedtak, der bruddet er av vesentlig betydning for økonomiforvaltningen.

Revisor skal senest 30. juni avgi en skriftlig uttalelse til kontrollutvalget, med kopi til kommunedirektøren, om resultatet av kontrollen.

Revisjonen har foretatt en risiko- og vesentlighetsvurdering av Våler kommune for 2022. Det er naturlig å vurdere områder som ligger tett opp til regnskapsrevisors oppgaver i forbindelse med revisjon av regnskapet. Kvaliteten av kommunens interne kontroll er av betydning og revisor har i risikovurderingen tatt hensyn til risikoreduserende tiltak.

Områder som er vurdert

Finansforvaltning

Momenter ved risikovurderingen	Vurdering
Tidligere forvaltningsrevisjoner og tilsyn	Nei
Tidligere avdekket feil	Ja. Det ble i 2020 ikke rapportert i henhold til finansreglement. Avvik omtalt i revisors beretning og nummerert brev.
Kompleksitet – regelverk, transaksjonsvolum	Nytt finans og økonomireglement i 2020. Krav i kommuneloven om rapportering til kommunestyret.
Kontrollmiljøet – holdninger, kompetanse, kapasitet	Har skriftlige rutiner. God kompetanse. Kommunen har ingen komplekse finansielle instrumenter.
Omdømmerisiko	Delvis
Erstatningsrisiko	Nei
Økonomisk risiko	Opptak av lån og plassering av ledig likviditet utenfor bestemmelsene i regelverket kan føre til høyere risiko og økonomiske tap.
Vesentlighet for enkelte innbyggere	Nei
Vurdert risiko: Mindre sannsynlig, mindre alvorlig konsekvenser	

Offentlige anskaffelser

Momenter ved risikovurderingen	Vurdering
Tidligere forvaltningsrevisjoner og tilsyn	Nei
Tidligere avdekket feil	Etterlevelseskontroll i 2020 avdekket manglende etterlevelse av § 10-5 i forskrift om offentlige anskaffelser.
Kompleksitet – regelverk, transaksjonsvolum	Lov om offentlige anskaffelser. Ulike grenser avhengig av type anskaffelse. Antall anskaffelser og rammeavtaler varierer fra år til år.
Kontrollmiljøet – holdninger, kompetanse, kapasitet	Har økonomireglement som også omhandler anskaffelser.
Omdømmerisiko	Ja
Erstatningsrisiko	Ja
Økonomisk risiko	Brudd på regelverket kan medføre erstatningskrav og dyrere innkjøp.
Vesentlighet for enkelte innbyggere	Indirekte
Vurdert risiko: sannsynlig, alvorlig konsekvenser	

Selvkost – Overholdelse av regelverk.

Momenter ved risikovurderingen	Vurdering
Tidligere forvaltningsrevisjoner og tilsyn	Etterlevelseskontroll i 2019
Tidligere avdekket feil	Revisors beretning til årsregnskapet 2021 hadde merknad under andre forhold om at kommunen ikke har satt opp fullstendig etterkalkyle for områder som omfattes av plan- og bygningsloven. Det foreligger derfor usikkerhet om kommunen har hatt inntekter som overstiger selvkost.
Kompleksitet – regelverk, transaksjonsvolum	Selvkostforskriften – ny for 2020. Mange transaksjoner.
Kontrollmiljøet – holdninger, kompetanse, kapasitet	Kommunen benytter en standard mal fra ekstern leverandør og har selv ansvaret for å legge inn riktige opplysninger i malen. Sårbart da det er få personer som kjenner til malen.
Omdømmerisiko	Ja
Erstatningsrisiko	Delvis
Økonomisk risiko	Feil i beregninger kan føre til at kommunen krever for høye avgifter av innbyggerne sine.
Vesentlighet for enkelte innbyggere	Ja
Vurdert risiko: sannsynlig, meget alvorlige konsekvenser	

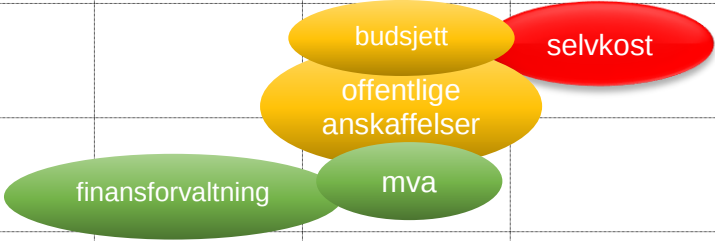
Budsjett - Overholdelse av regelverk og egne rutiner for budsjettering og budsjettjusteringer

Momenter ved risikovurderingen	Vurdering
Tidligere forvaltningsrevisjoner og tilsyn	Nei
Tidligere avdekket feil	Merknad under andre forhold i revisors beretning 2021: Det er differanse mellom beløp i regulert budsjett for overføring mellom drift og investering i bevilgningsoversiktene etter forskrift om økonomiplan, årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning for kommuner mv.
Kompleksitet – regelverk, transaksjonsvolum	Kommuneloven og tilhørende forskrift stiller krav til budsjett, budsjettendringer og rapportering.
Kontrollmiljøet – holdninger, kompetanse, kapasitet	Kommunestyret vedtar opprinnelig budsjett og foretar budsjettendringer under året. Det rapporteres til kommunestyret hvert tertial.
Omdømmerisiko	Ja
Erstatningsrisiko	Nei
Økonomisk risiko	Ja. Budsjettoverskridelser og mangelfull kontroll medfører vesentlig økonomisk risiko.
Vesentlighet for enkelte innbyggere	Indirekte
Vurdert risiko: Sannsynlig, alvorlig konsekvenser	

Merverdiavgift – Overholdelse av regelverk og egne rutiner.

Momenter ved risikovurderingen	Vurdering
Tidligere forvaltningsrevisjoner og tilsyn	Etterlevelseskontroll i 2021.
Tidligere avdekket feil	Ingen vesentlige feil avdekket.
Kompleksitet – regelverk, transaksjonsvolum	Mva og mva kompensasjonsloven – kompleks regelverk. Stort antall transaksjoner. Kommunen har flere justeringsavtaler.
Kontrollmiljøet – holdninger, kompetanse, kapasitet	Kontrolleres løpende gjennom attestasjon/anvisning og kontrollsteget. Revisjonen gjør også sine kontroller hver termin.
Omdømmerisiko	Nei
Erstatningsrisiko	Ja
Økonomisk risiko	Feil i mva/mva-kompensasjonskrav kan føre til at kommunen må tilbakebetale urettmessig krevd kompensasjon. Eller at de ikke krever kompensasjon for utgifter de har krav på.
Vesentlighet for enkelte innbyggere	Nei
Vurdert risiko: Mindre sannsynlig, alvorlige konsekvenser	

Svært sannsynlig					
Meget sannsynlig					
Sannsynlig					
Mindre sannsynlig					
Lite sannsynlig					
Sannsynlighet					
Konsekvens/ Vesentlighet	Ubetydelige konsekvenser	Mindre alvorlige konsekvenser	Alvorlige konsekvenser	Meget alvorlige konsekvenser	Svært alvorlige konsekvenser

Valideringsord	Beskrivelse
Lite sannsynlig	Svært tvilsomt at det foreligger manglende etterlevelse
Mindre sannsynlig	Tvilsomt at det foreligger manglende etterlevelse
Sannsynlig	Det er indikasjoner på manglende etterlevelse
Meget sannsynlig	Vi tror at det foreligger manglende etterlevelse
Svært sannsynlig	Vi er overbevist om manglende etterlevelse
Ubetydelige konsekvenser	Uvesentlig, ingen som vil henge seg opp i manglende etterlevelse
Mindre alvorlige konsekvenser	Manglende etterlevelse vil ramme få, eller flere i liten grad
Alvorlige konsekvenser	Manglende etterlevelse vil være kritisk/alvorlig
Meget alvorlige konsekvenser	Manglende etterlevelse vil være meget alvorlig, og rammer mange
Svært alvorlige konsekvenser	Manglende etterlevelse vil være katastrofalt, svært alvorlig

Oppsummering og rapportering

Basert på risiko og vesentlighetsanalysen velges følgende område for forenklet etterlevelsesk kontroll for 2022: Budsjett - Overholdelse av regelverk og egne rutiner for budsjettering og budsjettjusteringer. Budsjett er valgt foran selvkost, selv om selvkost kommer ut med høyere risiko. Høy risiko på selvkost skyldes hovedsakelig avdekket feil i årsoppgjøret 2021. Dette er forhold kommunen jobber med å rette. Revisjonen vurderer derfor at selvkost vil være bedre egnet for kontroll i 2023.

Kriterier som vil bli lagt til grunn for kontrollen kommunelovens bestemmelser om budsjett, kommunens egne vedtak og rutiner for rapportering.

Kommunerevisjonen vil avgi uttalelse med moderat sikkerhet på nevnte område, etter standard for forenklet etterlevelsesk kontroll med økonomiforvaltningen. Revisor vil legge frem sin uttalelse for kontrollutvalget innen 30. juni 2023.

Rolvsøy, 01.11.2022

Jostein Ek (Sign.)
oppdragsansvarlig revisor

Saksnr.: 2022/137
Dokumentnr.: 23
Løpenr.: 281387/2022
Klassering: 3018-192
Saksbehandler: Bjørn Gulbrandsen

Møtebok

Behandlet av	Møtedato	Utvalgssaksnr.
Kontrollutvalget Våler	30.11.2022	22/36

Møteplan 2023

Sekretariatets innstilling

Sekretariatet anbefaler kontrollutvalget å fatte slikt vedtak:

1. Med forbehold om endringer, fastsetter kontrollutvalget følgende møtedatoer for 2023:
 - Ons 15.02. kl. 09.00
 - Ons 31.05. kl. 09.00
 - Ons 27.09. kl. 09.00
 - Ons 04.12. kl. 09.00
 - Opplæringsdag 9. november

Fredrikstad, 04.10.2022

Vedlegg

Ingen

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt)

Ingen

Saksopplysninger

Kontrollutvalget fastsetter en møteplan for ett år av gangen. I kontrollutvalgets budsjett for 2023 er det innarbeidet inntil fem møter. Møtene holdes på onsdager med start kl. 09.00, som tidligere praksis.

Vurdering

I henhold til budsjett for kontrollutvalget, samt sekretariatets vurdering av saksmengden for kontrollutvalget, anbefales det at kontrollutvalget avholder fire møter 2023. Følgende møtedatoer forslås:

- 15. februar, 31. mai, 27. september og 4. desember. Møtestart kl. 09.00.

I tillegg skal det arrangeres en opplæringsdag den 9. november 2023 av nyvalgte medlemmer av kontrollutvalget.

Saksnr.: 2022/136
Dokumentnr.: 36
Løpenr.: 281376/2022
Klassering: 3018-191
Saksbehandler: Bjørn Gulbrandsen

Møtebok

Behandlet av	Møtedato	Utvalgssaksnr.
Kontrollutvalget Våler	30.11.2022	22/37

Referater og meldinger

Sekretariatets innstilling

Sekretariatet anbefaler kontrollutvalget å fatte slikt vedtak:

1. Kontrollutvalget tar referater og meldinger til orientering

Fredrikstad, 18.11.2022

Vedlegg

1. Protokoll fra kontrollutvalgets møte den 14.09 2022
2. Statsforvalteren i Oslo og Viken, Tilsynsrapport - Spesialundervisning – Fatte vedtak om spesialundervisning - Våler kommune – Svinndal skole, datert 24.05.2022

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt)

Lenke til NKRFs Kontrollutvalgskonferanse 2023: [NKRF – kontroll og revisjon i kommunene](#)

Saksopplysninger

Vedlegg 1: Protokoll fra kontrollutvalgets møte den 14.09 2022 ligger vedlagt, til orientering

Vedlegg 2: Statsforvalteren i Oslo og Viken har gjennomført tilsyn av - Spesialundervisning – Fatte vedtak om spesialundervisning i Våler kommune ved Svinndal skole. Rapporten er datert 24.05.2022. Det er fattet vedtak med pålegg om retting innen 15.08.2022. Ligger vedlagt, til orientering.

NKRFs Kontrollutvalgskonferanse 2023 avholdes på Gardermoen den 1.-2. februar 2023. Følg med på NKRFs nettside for program og påmelding.

Vurdering

Sekretariatet vurderer at kontrollutvalget kan ta referater og meldinger til orientering.

Møteprotokoll

Kontrollutvalget Våler

Møtedato: 14.09.2022,
Tidspunkt: fra kl. 09:00 til kl. 10.00
Møtested: Rådhuset, møterom kommunestyresalen
Fra – til saksnr.: 22/21 – 22/27

Frammøteliste

Medlemmer	Møtt	Varamedlemmer møtt
Tom André Brubak - leder	X	
Jorunn H. Tinglum	X	
Fredrik Bjerketvedt	Ikke møtt	
Anne Kristine Graff	X	
Egil Holm	X	

Antall stemmeberettigede fremmøtte 4 av 5.

Møtende fra kontrollutvalgssekretariatet: Daglig leder Anita Dahl Aannerød og rådgiver Anita Rovedal

Møtende fra revisjonen: Daglig leder Jolanta Betker.

Møtende fra administrasjonen: Ingen

Tom André Brubak (leder)

Egil Holm

Saksliste

Saksnr.	Innhold
---------	---------

PS 22/21	Godkjenning av innkalling og saksliste
----------	--

PS 22/22	Valg av representant til å signere protokoll
----------	--

PS 22/23	Workshop og bestilling av forvaltningsrevisjoner for august 2022 til juli 2024
----------	--

PS 22/24	Overordnet revisjonsstrategi for regnskapsåret 2022
----------	---

PS 22/25	Forslag til budsjett for kontrollarbeidet 2023
----------	--

PS 22/26	Referater og meldinger
----------	------------------------

PS 22/27	Eventuelt
----------	-----------

PS 22/21 Godkjenning av innkalling og saksliste

Sekretariatets innstilling

Sekretariatet anbefaler kontrollutvalget å fatte slikt vedtak:

1. Innkalling og saksliste godkjennes

Kontrollutvalget Vålers behandling 14.09.2022:

Ingen merknader til innkallingen eller saksliste

Kontrollutvalget Vålers vedtak 14.09.2022:

1. Innkalling og saksliste godkjennes

PS 22/22 Valg av representant til å signere protokoll

Sekretariatets innstilling

Sekretariatet anbefaler kontrollutvalget å fatte slikt vedtak:

1. Til å signere protokollen sammen med leder er Egil Holm

Kontrollutvalget Vålers behandling 14.09.2022:

Innstillingen enstemmig vedtatt

Kontrollutvalget Vålers vedtak 14.09.2022:

1. Til å signere protokollen sammen med leder er Egil Holm

PS 22/23 Workshop og bestilling av forvaltningsrevisjoner for august 2022 til juli 2024

Sekretariatets innstilling

Sekretariatet anbefaler kontrollutvalget å fatte slikt vedtak:

1. Kontrollutvalget vedtar «Bestilling av forvaltningsrevisjoner for kontrollutvalget i Våler kommune august 2022 til juli 2024», med de føringer som fremkom i møtet, herunder for prosjekt 2:
for prosjekt 3:
2. Bestillingen oversendes Østre Viken kommunerevisjon IKS, med en forventning om at det blir levert som forutsatt.
3. Dersom det senere skal gjøres endringer i bestillingen, eller revisjonen ikke kan levere i henhold til bestilling, settes dette opp som egen sak i møte i kontrollutvalget.

Kontrollutvalget Vålers behandling 14.09.2022:

Leder innledet saken

Sekretariatet og revisjonen redegjorde for saken

Utvalget drøftet saken og kom med følgende innspill og føringer til prosjektene:

Prosjekt 2. *Grunnskole med fokus på spesialundervisningen*

- ✓ *Tidlig og tverrfaglig innsats, herunder overgangen mellom barnehage og skole.*
- ✓ *Kompetanseheving og tydelige mål i hele organisasjonen.*

Prosjekt 3. *Hjemmetjenesten – oppfølging av kvalitetsforskriften*

- ✓ *Arbeidet med kompetanseheving*
- ✓ *Forebyggende arbeid i hjemmetjenesten, herunder psykisk helse og rus.*

Innstilling enstemmig vedtatt med tillegg i pkt 1.

Kontrollutvalget Vålers vedtak 14.09.2022:

1. Kontrollutvalget vedtar «Bestilling av forvaltningsrevisjoner for kontrollutvalget i Våler kommune august 2022 til juli 2024», med de føringer som fremkom i møtet, herunder for prosjekt 2:
 - ✓ *Tidlig og tverrfaglig innsats, herunder overgangen mellom barnehage og skole.*
 - ✓ *Kompetanseheving og tydelige mål i hele organisasjonen.*for prosjekt 3:
 - ✓ *Arbeidet med kompetanseheving*
 - ✓ *Forebyggende arbeid i hjemmetjenesten, herunder psykisk helse og rus.*
2. Bestillingen oversendes Østre Viken kommunerevisjon IKS, med en forventning om at det blir levert som forutsatt.
3. Dersom det senere skal gjøres endringer i bestillingen, eller revisjonen ikke kan levere i henhold til bestilling, settes dette opp som egen sak i møte i kontrollutvalget.

PS 22/24 Overordnet revisjonsstrategi for regnskapsåret 2022

Sekretariatets innstilling

Sekretariatet anbefaler kontrollutvalget å fatte slikt vedtak:

1. Overordnet revisjonsstrategi for 2022, tas til orientering

Fredrikstad, 29.08.2022

Kontrollutvalget Vålers behandling 14.09.2022:

Revisjonen orienterte om revisjonsstrategien for 2022.

Innstillingen enstemmig vedtatt

Kontrollutvalget Vålers vedtak 14.09.2022:

1. Overordnet revisjonstrategi for 2022, tas til orientering

PS 22/25 Forslag til budsjett for kontrollarbeidet 2023

Sekretariatets innstilling

Sekretariatet anbefaler kontrollutvalget å fatte slikt vedtak:

1. Budsjett for kontrollarbeidet for 2023 med en kostnadsramme på kr. 1 212 000.-, godkjennes
2. Budsjett for kontrollarbeidet for 2023 oversendes ordfører for videre politisk behandling etter § 2 i "Forskrift om kontrollutvalg og revisjon"

Kontrollutvalget Vålers behandling 14.09.2022:

Sekretariatet og revisjonen redegjorde for budsjettforslaget for kontrollarbeidet 2023. Innstillingen enstemmig vedtatt.

Kontrollutvalget Vålers vedtak 14.09.2022:

1. Budsjett for kontrollarbeidet for 2023 med en kostnadsramme på kr. 1 212 000.-, godkjennes
2. Budsjett for kontrollarbeidet for 2023 oversendes ordfører for videre politisk behandling etter § 2 i "Forskrift om kontrollutvalg og revisjon"

PS 22/26 Referater og meldinger

Sekretariatets innstilling

Sekretariatet anbefaler kontrollutvalget å fatte slikt vedtak:

1. Kontrollutvalget tar referater og meldinger til orientering

Kontrollutvalget Vålers behandling 14.09.2022:

Innstillingen enstemmig vedtatt

Kontrollutvalget Vålers vedtak 14.09.2022:

1. Kontrollutvalget tar referater og meldinger til orientering

PS 22/27 Eventuelt

Kontrollutvalget Vålers behandling 14.09.2022:

- I forbindelse med sak 22/26 *Referater og meldinger* vedlegg 2, FKTs veileder *Håndtering av henvendelser til kontrollutvalget*, tok Tinglum opp noen punkter i veilederens vedlegg 2 *Tiltak for god dialog og samhandling med kommunestyret*.
 - ✓ Kontrollutvalgets medlemmer bør inviteres til kommunestyrets folkevalgtopplæring slik at de får samme innsikt i rollen som folkevalgt. Her bør også kommunestyrets og kontrollutvalgets kontrolloppgave være tema.

- ✓ Kontrollutvalget/sekretariatet bør tidlig i valgperioden holde en presentasjon for kommunestyret om arbeidet til kontrollutvalget. Kontrollutvalget var enig i at opplæring/kursing samt synliggjøring av utvalget i kommunestyret var viktig å ha fokus på før neste valgperiode.
- Notat fra revisjonen vedr. «Røde flagg» ble levert sekretariatet i går 13.09.2022. notatet blir lagt frem på neste møte.
- Kontrollutvalgssekretariatets leder informerte utvalget om hun og en ansatt regnskapsrevisor i ØVKR IKS har innledet et forhold. Det ble før sommeren sendt ut en mail til kontrollutvalgslederne i eierkommunene, selskapets representantskapsleder og nestleder om dette. Det har blitt innhentet en juridisk betraktning rundt emnet av NKRF (kontroll og revisjon i kommunene) og VETAKS (kontrollutvalgssekretariatet for Vestfold, Telemark og Agder)

Tilsynsrapport

Spesialundervisning – Fatte vedtak om spesialundervisning

Våler kommune – Svinndal skole

Sammendrag

Vi gjennomfører tilsyn med Våler kommune og Svinndal skole. Temaet for tilsynet er spesialundervisning. Det overordnede formålet med tilsynet er å bidra til at alle elever får et godt utbytte av opplæringen. Elever med behov for spesialundervisning er gitt rettigheter i opplæringsloven for å sikre at også disse elevene får et godt utbytte av opplæringen.

Hovedpunktet i tilsynet er:

- Fatte vedtak om spesialundervisning

Under dette temaet kontrollerer vi skolens praksis når det gjelder å fatte vedtak om spesialundervisning etter opplæringsloven §§ 5-1, 5-3, 5-4, forvaltningsloven §§ 2, 11a, 17, 23, 25, 27 og Barnekonvensjonen artikkel 3 og 12.

I tilsynet vurderer vi at skolen fatter vedtak så snart som mulig i alle saker der pedagogisk psykologisk tjeneste (PPT) har utarbeidet sakkyndige vurderinger og det går også frem av vedtakene hvor lenge de varer. Vi ser at vedtakene inneholder informasjon om klagerett, klagefrist, klageinstans og hvor klagen skal sendes, samt at skolen informerer om retten til å se sakens dokumenter.

Utgangspunktet for all spesialundervisning er sakkyndige vurderinger fra pedagogisk psykologisk tjeneste (PPT). Når sakkyndige vurderinger er utydelige, vil vedtak om spesialundervisning også bli utydelig (følgefeil). I elevdokumentasjonen fra Svinndal skole ser vi at flere av de sakkyndige vurderingene ikke er tilstrekkelig opplyst før skolen har fattet vedtak om spesialundervisning. Vedtakene må inneholde opplysninger om antall årstimer spesialundervisning for det enkelte fag, hvilket innhold spesialundervisningen skal ha og hvordan spesialundervisningen skal organiseres. I de tilfellene det avvikes fra sakkyndige vurderinger, må skolen begrunne dette i vedtakene. Vedtakene må videre inneholde en individuell og konkret barnets beste vurdering, basert på elevenes stemme.

Når det gjelder samtykke til spesialundervisning, kommer ikke dette frem i elevdokumentasjonen for noen av elevene fra Svinndal skole.

Avdekkede regelverksbrudd

Våler kommune må sørge for at Svinndal skole fatter vedtak som oppfyller retten til spesialundervisning og saksbehandlingsreglene i forvaltningsloven, jf. opplæringsloven §§ 5-1, 5-3 og 5-4 andre ledd, forvaltningsloven §§ 2, 17, 11a, 23, 25, § 27 og Barnekonvensjonen artikkel 3 og 12.

Kommunen må i den forbindelse se til at skolen:

- a. innhenter samtykke fra foreldre til elever under 15 år, før skolen fatter vedtak om spesialundervisning
- b. gir elevene mulighet til å uttale seg om innholdet i sakkyndig vurdering, før skolen fatter vedtak om spesialundervisning
- c. sørger for at saken er tilstrekkelig opplyst før den fatter vedtak om spesialundervisning
- d. sørger for at enkeltvedtakene inneholder opplysninger om antall timer spesialundervisning i fagene
- e. sørger for at enkeltvedtakene inneholder opplysninger om hvilket innhold spesialundervisningen skal ha
- f. sørger for at enkeltvedtakene inneholder tilstrekkelige opplysninger om hvordan skolen skal organisere spesialundervisningen
- g. begrunner vedtak som ikke samsvarer med den sakkyndige vurderingen, ved å vise hvorfor eleven likevel kan få et forsvarlig utbytte av opplæringen
- h. tar hensyn til barnets beste når den fatter vedtak om spesialundervisning

Status på rapporten og veien videre

Våler kommune mottok den foreløpige tilsynsrapporten 20.04.2022. I tilbakemeldingen datert 08.05.2022, kommenterer kommunen at de er enig i samtlige bemerkninger og konklusjoner Statsforvalteren påpeker i den foreløpige tilsynsrapporten.

Vi fatter nå vedtak med pålegg om retting. Kommunen har rettefrist til **15.08.2022**.

Statsforvalteren gjør oppmerksom på at våre konklusjoner bygger på det konkrete kildematerialet som foreligger, og tar bare utgangspunkt i status på det tidspunktet tilsynsrapporten er datert.

Tilsynsrapporten er avgrenset til tilsynstema, og er ikke noen uttømmende tilstandsvurdering av skolens øvrige virksomhet.

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	2
1 Innledning.....	5
1.1 Kort om kommunen.....	5
1.2 Tema for tilsynet.....	5
1.3 Om gjennomføringen av tilsynet.....	5
2 Fatte vedtak om spesialundervisning	7
3 Våre reaksjoner.....	20
3.1 Oppfølging av påleggene.....	20
4 Rett til å klage.....	21
5 Dokumentasjonsgrunnlaget	22

1 Innledning

Statsforvalteren fører tilsyn med offentlige skoler, jf. opplæringsloven § 14-1 første ledd, jf. kommuneloven kapittel 30.

I tilsyn kontrollerer vi om skolene oppfyller opplæringsloven med forskrifter.

Dersom Våler kommune ikke følger regelverket, kan vi pålegge retting.

Det er kommunen som har det overordnede ansvaret for at kravene i opplæringsloven blir overholdt, jf. opplæringsloven § 13-10 første ledd. Vi gir derfor eventuelle pålegg i tilsynet til kommunen som har ansvaret for at skolen retter opp brudd på regelverket.

Våre tilsyn er offentlig myndighetsutøvelse, noe som innebærer at vi skal gjennomføre tilsynet i samsvar med reglene i forvaltningsretten og offentlighetsloven. I tilsynet behandler vi personopplysninger. Les mer om vår behandling av personopplysninger på www.udir.no/regelverk-og-tilsyn/tilsyn/.

1.1 Kort om kommunen

Grunnskolen i Våler kommune består av 3 barneskoler og 1 ungdomsskole. Svinndal skole har 87 elever fra 1. til 7. trinn, skoleåret 2021/22. Det følger av tall fra GSI at 13 elever, ca. 15 % av elevene på Svinndal skole har vedtak om spesialundervisning. Tallene referer til GSI-opplysninger for skoleåret 2021/22.

1.2 Tema for tilsynet

Temaet for dette tilsynet er spesialundervisning. Vi har kontrollert følgende undertema:

Fatte vedtak om spesialundervisning, jf. opplæringsloven §§ 5-1, 5-3, 5-4, forvaltningsloven §§ 2, 11a, 17, 23, 25, 27 og Barnekonvensjonen artikkel 3 og 12

Vi har ikke sett på hvordan kommunen oppfyller andre krav i regelverket.

Formålet med tilsynet er å kontrollere om kommunen oppfyller kravene i regelverket knyttet til spesialundervisning, og slik bidra til økt rettssikkerhet for elevene.

1.3 Om gjennomføringen av tilsynet

Statsforvalteren åpnet tilsyn med Våler kommune i brev av 06.01.2022. Kommunen ble bedt om å sende dokumentasjon til oss. Vi har fått dokumentasjon for å gjennomføre tilsynet.

I dette tilsynet har vi benyttet Utdanningsdirektoratets system for egenvurdering, RefLex, som informasjonsgrunnlag. Rektor ble bedt om å fylle ut det digitale egenvurderingsskjemaet i RefLex og sende inn alle relevante dokumenter til hvert av spørsmålene. I tillegg ble skolen bedt om å sende inn følgende dokumenter fra hver elevmappe til et tilfeldig utvalg elever med vedtak om spesialundervisning:

- siste sakkyndige vurdering
- enkeltvedtaket om spesialundervisning som bygger på den sakkyndige vurderingen som er sendt inn
- dokumentasjon som viser samtykke fra elev/foresatte før vedtak er fattet, dersom dette er skriftliggjort

Skolen ble bedt om å sende inn dokumentasjon fra til sammen sju elever med vedtak om spesialundervisning. Elevene ble valgt ut av Statsforvalteren ut fra en på forhånd tilsendt anonymisert oversikt over alle elever ved skolen, som har vedtak om spesialundervisning.

Tilsynet har vært et skriftlig tilsyn der tilsendte dokumenter, inkludert svar i RefLex er grunnlaget for våre vurderinger og konklusjoner. Det har ikke vært gjennomført intervjuer i tilsynet.

I denne rapporten presenterer vi våre foreløpige vurderinger og konklusjoner.

1.4 Om tilsynsrapporten

Kapittel 2 i rapporten er inndelt på følgende måte:

- Rettslig krav
- Statsforvalterens undersøkelser og vurderinger
- Statsforvalterens konklusjon

Dersom Statsforvalteren konkluderer med at et rettslig krav ikke er oppfylt, fremkommer dette som korreksjonspunkt. I rapportens kapittel 3 «Varsel om pålegg om retting» er det en oppsummering av alle korreksjonspunktene i den foreløpige tilsynsrapporten.

Statsforvalteren har benyttet enkelte forkortelser i den foreløpige tilsynsrapporten:

- RefLex: Utdanningsdirektoratets nettbaserte system for egenvurdering
- PPT: Pedagogisk-psykologisk tjeneste, også omtalt som PP-tjenesten
- IOP: Individuell opplæringsplan

2 Fatte vedtak om spesialundervisning

Rettslig krav 1.1 (RefLex 1.1-1.2)

Innhenter skolen samtykke fra elever over 15 år og foreldre til elever under 15 år, før skolen fatter vedtak om spesialundervisning?

Elever over 15 år må gi sitt samtykke før dere fatter vedtak om spesialundervisning, jf. opplæringsloven § 5-4 andre ledd. Dersom det er de selv som har bedt om spesialundervisning, er det ikke nødvendig med samtykke til vedtak om spesialundervisning. Det samme gjelder dersom elevene har uttalt underveis i prosessen at de ønsker spesialundervisning. At elevene ikke protesterer mot at skolen fatter vedtak om spesialundervisning, er ikke det samme som å gi et samtykke.

Foreldrene til elever under 15 år må gi sitt samtykke før skolen fatter vedtak om spesialundervisning. Dersom det er de selv som har bedt om spesialundervisning, er det ikke nødvendig med samtykke til vedtak. Det samme gjelder dersom foreldrene har uttalt underveis i prosessen at de ønsker spesialundervisning. At foreldrene ikke protesterer mot at skolen fatter vedtak om spesialundervisning, er ikke det samme som å gi et samtykke.

Begge foreldrene må samtykke til vedtak om å sette i gang spesialundervisning, selv om barnet bare bor fast hos den ene.

Rettslig grunnlag: Opplæringsloven § 5-4 andre ledd.

Statsforvalterens undersøkelser og vurderinger

I RefLex svarer rektor ja på spørsmålet om skolen innhenter samtykke fra foresatte. Videre forklarer rektor at skolen først har en samtale med foresatte der det drøftes behov for tiltak og henvisning til PPT. Rektor informerer om at skolen ber om samtykke før saken drøftes med PPT og at foresatte medvirker i tilbakemeldingsmøte med PPT før det fattes vedtak.

Det er uklart for oss om det er samtykke til henvisning til PPT eller samtykke til spesialundervisning rektor viser til.

Vi ba om å få tilsendt dokumentasjon som viser samtykke fra foresatt før vedtak fattes, dersom dette er skriftliggjort. Da Svinndal skole er en barneskole, vil ingen av elevene være over 15 år og det vil derfor ikke være aktuelt at elevene selv samtykker til spesialundervisning. Som nevnt i det rettslige kravet må foreldre til elever under 15 år gi sitt samtykke før skolen fatter vedtak om spesialundervisning. Samtykket skal være et såkalt informert samtykke, det betyr at den som samtykker skal være tilstrekkelig informert til å vite hva man samtykker til.

Ingen av elevmappene vi har mottatt inneholder skriftlig samtykke fra foresatte. Vi har heller ikke mottatt annen skriftlig dokumentasjon på at foresatte samtykker til spesialundervisning.

Sammen med elevdokumentasjonen mottok vi rutinebeskrivelse for PPT og skole for Råde og Våler kommuner. I rutinebeskrivelsen for spesialundervisning kommer det ikke frem at foresatte skal samtykke til spesialundervisning før enkeltvedtak fattes. Samtidig ligger det ved en mal i

rutinebeskrivelsen med overskriften «Vi gir vår tilslutning til den planlagte opplæringen for skoleåret». Dette skjema kan minne om et samtykkeskjema, men kan ikke likestilles med skjema for samtykke til spesialundervisning.

Veilederen spesialundervisning, punkt 7.1 viser til at det ikke er anledning til å fatte enkeltvedtak før samtykke til spesialundervisning er gitt av foresatte eller elev, dersom eleven er over 15 år.

Vi vurderer at det ikke er sannsynliggjort at skolen innhenter samtykke fra foresatte til elever under 15 år før den fatter vedtak. Vi har heller ikke mottatt annen dokumentasjon som viser at samtykket er innhentet.

Statsforvalterens konklusjon

Det rettslige kravet er ikke oppfylt.

Rettslig krav 1.2 (RefLex 1.3-1.4)

Gir skolen eleven og foreldrene mulighet til å uttale seg om innholdet i den sakkyndige vurderingen, før skolen fatter enkeltvedtak?

Elever og foreldre skal få mulighet til å uttale seg om innholdet i den sakkyndige vurderingen, før skolen fatter enkeltvedtak.

Rettslig grunnlag: Opplæringsloven § 5-4 andre ledd og barnekonvensjonen artikkel 12.

Statsforvalterens undersøkelser og vurderinger

I RefLex svarer rektor at når sakkyndig vurdering foreligger, er det foresatte som snakker med eleven om innholdet i den sakkyndige vurderingen. Foresatte deltar på tilbakemeldingsmøte med PPT og uttaler seg om den sakkyndige vurderingen der. Skolen snakker med elevene om tiltakene som tilrås i sakkyndig vurdering etter at vedtak om spesialundervisning er fattet.

Alle sakkyndige vurderinger, utenom en, har et avslutningspunkt som viser at tilbakemelding etter utredning er gitt foresatte og skole. Videre står det i sakkyndige vurderinger at hvis foresatte mener det er behov for ytterligere forhold som må belyses, må de ta kontakt med skolen før vedtak fattes. Alle sakkyndige vurderinger er enten adressert til foresatte eller har foresatte i kopi.

På bakgrunn av rektors svar i RefLex om hvordan dette følges opp med foresatte, samt innsendt dokumentasjon, mener vi det er sannsynliggjort at skolen gir foresatte mulighet til å uttale seg om innholdet i sakkyndig vurdering før det fattes vedtak om spesialundervisning. Når det gjelder elevenes mulighet til å uttale seg, viser rektor i RefLex til at skolen har samtaler med eleven om tiltak anbefalt i sakkyndig vurdering, etter at skolen har fattet vedtak. Vår vurdering er at elevene må få muligheten til å uttale seg om sakkyndig vurdering før skolen fatter vedtak om spesialundervisning.

Statsforvalterens konklusjon

Det rettslige kravet er ikke oppfylt.

Rettslig krav 1.3 (RefLex 1.5-1.6)

Sørger skolen for at saken er tilstrekkelig opplyst før den fatter vedtak om spesialundervisning?

Dersom utredningen eller anbefalingen i den sakkyndige vurderingen er mangelfull, eller det mangler andre opplysninger i saken, skal skolen be PPT eller andre om supplerende opplysninger.

Rettslig grunnlag: Forvaltningsloven § 17.

Statsforvalterens undersøkelser og vurderinger

Rektor svarer ja i RefLex på spørsmål om skolen innhenter flere opplysninger fra PPT dersom den sakkyndige vurderingen er mangelfull. Rektor forklarer at skolen i tilbakemeldingsmøte med PPT gir tilbakemelding dersom den sakkyndige vurderingen er mangelfull eller vanskelig å forstå. Rektor svarer også ja på spørsmål om det fattes vedtak om spesialundervisning på bakgrunn av oppdatert informasjon om elevene og opplæringssituasjonen. Videre gjør rektor rede for at utgangspunktet for vedtakene er den sakkyndige vurderingen. Rektor forklarer at de ikke har hatt noen tilfeller der vedtak har avveket fra sakkyndig vurdering. Skolen sender melding om endret behov og fatter deretter nytt vedtak, dersom den ser at elevens situasjon endrer seg underveis.

De fleste vedtakene vi har mottatt, bygger på PPT sin tilrådning i sakkyndig vurdering. Vi ser imidlertid at det er ett unntak for en elev, der det i vedtaket kommer frem at noe av elevens opplæring kan gjennomføres på en alternativ opplæringsarena. Denne organiseringen er ikke nevnt i sakkyndig vurdering og det er ikke synlig at behovet har blitt drøftet med PPT. Vi mener opplæring på en alternativ arena er et inngripende og omfattende tiltak, noe som tilsier at PPT må vurdere hensiktsmessigheten av alternativ opplæringsarena, opp imot enkeltelevens behov.

Samtlige vedtak vi har mottatt inneholder opplysninger om samlet antall årstimer spesialundervisning eleven skal motta. Vedtakene opplyser imidlertid ikke om antall timer spesialundervisning pr. fag. Dette kommer heller ikke frem av de sakkyndige vurderingene. Det går heller ikke tydelig frem hvilke avvik som skal gjøres fra kompetansemål i fagene. Av sakkyndige vurderinger vi har mottatt, kan vi eksempelvis for en elev lese at: «Ved behov kan det være et alternativ å avvike fra trinnets læreplan knyttet til innhold, omfang og organisering. Det kan også være aktuelt å redusere antall kompetansemål i øvrige fag for å skaffe eleven tilstrekkelig mestringsfølelse». I et annet eksempel, er innholdet i spesialundervisningen beskrevet på følgende måte: «PPT anbefaler kompetansemål fra lavere trinn som samsvarer med elevens mestringsnivå i norsk og matematikk. Det kan også være aktuelt å redusere antallet kompetansemål i øvrige fag for å sikre eleven tilstrekkelig mestringsfølelse». Når det gjelder spesialundervisningens organisering kan vi i flere tilfeller se at PPT i de sakkyndige vurderingene anbefaler at denne gjennomføres i klasserommet, på liten gruppe eller en-til-en.

For to av elevene som har sakkyndige vurderinger fra 2019 er de sakkyndige vurderingene supplert med en «videreføring av sakkyndig vurdering». I «videreføring av sakkyndig vurdering» er timetallet justert for en av elevene. For denne eleven er det dermed avvik fra den opprinnelige sakkyndige vurderingen ved at eleven tilrås flere timer med pedagog og timene med assistent er

fjernet. Vi kan ikke se at det kommer frem i «videreføring av sakkyndig vurdering» hvorfor assistentressursen er fjernet. For den andre eleven er det også avvik fra opprinnelig sakkyndig vurdering til «videreføring av sakkyndig vurdering» når det gjelder innholdet i spesialundervisningen ved at det er reduksjon i antall fag. Begge vedtakene henviser til de opprinnelige sakkyndige vurderingene fra 2019, selv om vedtakene er fattet på bakgrunn av «videreføring av sakkyndig vurdering». Innholdet i «videreføring av sakkyndig vurdering» for disse elevene er ikke oppdatert med hensyn til deres opplærings situasjon, da fag- og timefordeling endrer seg over tid, samt at elevenes faglige nivå vil kunne endre seg. Vi vurderer at dokumentet «videreføring av sakkyndig vurdering» har få opplysninger og de sakkyndige vurderingene fra 2019 ikke beskriver dagens opplærings situasjon. For disse elevene vil ikke sakkyndige vurderinger fra 2019 være godt nok opplyst til å fatte vedtak om spesialundervisning.

Veilederen spesialundervisning viser til at opplæringsloven ikke eksplisitt regulerer hvor lenge en sakkyndig vurdering er gyldig, men det bør innfortolkes at sakkyndige vurderinger skal gi skolen et forsvarlig beslutningsgrunnlag. Hvis sakkyndig vurdering er grundig og elevens behov stabilt og mer eller mindre uendret, kan det tenkes at sakkyndig vurdering kan gjelde for mer enn ett skoleår.

I lys av de nevnte eksemplene ovenfor, mener vi at flere av de sakkyndige vurderingene vi har mottatt, er for upresise og fleksible knyttet til spesialundervisningens omfang, innhold og organisering. Det er vår vurdering at upresise beskrivelser som dette, gjør det uklart hva slags spesialundervisningstilbud PPT anbefaler. Dette gjelder blant annet beskrivelser knyttet til hvilke kompetansemål eleven skal jobbe med, antall timer pr. fag eleven skal motta spesialundervisning, samt hvor mye tid PPT anbefaler bør benyttes på de ulike organisatoriske løsningene. Dersom PPT mener det er nødvendig og forsvarlig med en viss fleksibilitet ved opplæringen, må det gå klart frem av sakkyndig vurdering hva fleksibiliteten består i. Vi mener at skolen i disse tilfellene burde bedt om flere opplysninger fra PPT før det ble fattet vedtak. Vi mener også at skolen skulle bedt PPT om ytterligere opplysninger der PPT har utarbeidet en videreføring av sakkyndig vurdering. Når det gjelder spesialundervisningens innhold og organisering, viser vi også til våre kommentarer og vurderinger under rettslig krav 1.7, 1.8 og 1.10.

På bakgrunn av hva som kommer frem av innsendt dokumentasjon, vurderer Statsforvalteren at skolen ikke sørger for at saken er tilstrekkelig opplyst, før den fatter vedtak om spesialundervisning.

Statsforvalterens konklusjon

Det rettslige kravet er ikke oppfylt.

Rettslig krav 1.4 (RefLex 1.7 - 1.10)

Fatter skolen vedtak så snart som mulig i alle saker der PPT har gjennomført en sakkyndig vurdering?

En sakkyndig vurdering fra PPT vurderer behovet til eleven og anbefaler hvilket opplæringsstilbud eleven bør få. Så lenge en elev over 15 år eller foreldrene til en elev under 15 år har samtykket til vedtak om spesialundervisning, skal skolen avgjøre saken ved å fatte et enkeltvedtak. Det betyr at

dere skal fatte enkeltvedtak når den sakkyndige vurderingen anbefaler spesialundervisning.

Skolen skal fatte enkeltvedtak, selv om PPT ikke anbefaler spesialundervisning og dere derfor kommer til at dere ikke skal gi eleven spesialundervisning.

Rettslig grunnlag: Forvaltningsloven §§ 2, 11 a og 23 og opplæringsloven § 5-1 første ledd.

Statsforvalterens undersøkelser og vurderinger

I RefLex svarer rektor ja på spørsmålet om skolen alltid fatter vedtak for elever hvis PPT anbefaler spesialundervisning. Rektor opplyser videre at skolen så langt ikke har hatt noen tilfeller der vedtak har avvik fra sakkyndige vurderinger. På spørsmål om skolen fatter enkeltvedtak hvis PPT ikke anbefaler spesialundervisning, svarer rektor at skolen så langt ikke har fått sakkyndige vurderinger fra PPT der de ikke anbefaler spesialundervisning. Rektor skriver videre at skolen henviser i alle tilfeller der foreldrene ber om det. Før henvisning drøftes saken med PPT. PPT er inne i skolen og vurderer tilpasningene som blir gjort rundt eleven. Rektor svarer også ja på spørsmål om det fattes vedtak så snart som mulig etter at skolen har mottatt sakkyndig vurdering og at oppstartstidspunkt fremkommer i vedtaket.

Vi har bedt om dokumenter fra til sammen sju elevmapper. For samtlige elever er det utarbeidet sakkyndige vurderinger. For alle elevene foreligger det vedtak for skoleåret 2021/2022. I en av sakene har eleven fått en ny sakkyndig vurdering av behov for logopedhjelp, datert august 2021. I sakkyndig vurdering står det: «Logopedhjelpen kan starte etter at Våler kommune har fattet vedtak om logopedhjelp». Vi kan ikke se av innsendt dokumentasjon at skolen har fattet vedtak etter mottatt sakkyndig vurdering om logopedhjelp.

En annen elev har en opprinnelig sakkyndig vurdering fra 2020 hvor det tilrås 304 årstimer med pedagog. Vedtaket om 304 årstimer med pedagog for skoleåret 2021/22 er fattet i mai 2021. Eleven har fått en ny sakkyndig vurdering, datert juni 2021, hvor det tilrås 228 timer med assistent. Skolen har fattet et nytt vedtak om 304 timer med pedagog og 228 timer med assistent, men viser kun til den opprinnelige sakkyndige vurderingen. Det nye vedtaket, med tittel «elevmappe», er fattet i januar 2022, altså over seks måneder etter sakkyndig vurdering.

Som vist til under rettslig krav 1.3 er de sakkyndige vurderingene, som vedtakene bygger på, i hovedsak utarbeidet i 2019 og 2021. De fleste vedtakene er fattet i mai 2021 og er da gjeldende for skoleåret 2021/2022. Skolen kan ikke fatte vedtak før sakkyndig vurdering foreligger, og i de fleste sakene har skolen fattet vedtak innen rimelig tid etter sakkyndig vurdering.

Vi ser at det, som nevnt over, i to av sakene enten mangler vedtak eller at vedtak ikke er fattet innen rimelig tid. Vi mener likevel at det ut fra en samlet vurdering av dokumentasjonen, er sannsynliggjort at skolen fatter vedtak innen rimelig tid.

Når det gjelder spørsmål om skolen fatter vedtak om avslag der sakkyndig vurdering ikke har anbefalt spesialundervisning, har vi ikke sett konkrete eksempler på slike vedtak.

På bakgrunn av innsendt dokumentasjon er det vår vurdering at skolen fatter enkeltvedtak så snart som mulig i alle saker der PPT har gjennomført en sakkyndig vurdering.

Statsforvalterens konklusjon

Det rettslige kravet er oppfylt.

Rettslig krav 1.5 (RefLex 1.11)

Inneholder enkeltvedtakene opplysninger om hvor lenge vedtakene varer?

Det skal gå frem av enkeltvedtaket hvor lenge det varer. Enkeltvedtaket kan ikke ha lengre varighet enn den sakkyndige vurderingen vedtaket bygger på.

Rettslig grunnlag: Forvaltningsloven §§ 2, 23, 25 og opplæringsloven § 5-1 første ledd.

Statsforvalterens undersøkelser og vurderinger

I RefLex svarer rektor ja på spørsmål om enkeltvedtakene har opplysninger om vedtakets varighet.

I alle vedtakene vi har mottatt, kommer varigheten av vedtakene frem. I alle vedtakene er varigheten for skoleåret 2021/2022, det vil si for ett opplæringsår. Ett vedtak har en varighet ut skoleåret 2020/2021 og for skoleåret 2021/2022.

Statsforvalterens konklusjon

Det rettslige kravet er oppfylt.

Rettslig krav 1.6 (RefLex 1.12)

Inneholder vedtakene opplysninger om omfanget av spesialundervisningen, det vil si antall timer spesialundervisning samlet og i hvert av fagene?

Vedtaket skal vise omfanget av spesialundervisningen, det vil si timetallet for de aktuelle fagene og samlet timetall for eleven. Hvis det går klart frem av den sakkyndige vurderingen hva som er anbefalt, kan vedtaket vise til denne vurderingen.

Rettslig grunnlag: Forvaltningsloven §§ 2, 23, 25 og opplæringsloven § 5-1 første ledd.

Statsforvalterens undersøkelser og vurderinger

I RefLex svarer rektor ja på spørsmål om vedtakene inneholder opplysninger om hvor mange timer spesialundervisning elevene skal ha, og at skolen følger PPT sin anbefaling.

Et enkeltvedtak skal være så klart og tydelig at det ikke er tvil om hva slags opplæringstilbud eleven skal ha. Det anbefales at omfanget av spesialundervisningen oppgis i årstimer.

Vi ser av samtlige vedtak at skolen har oppgitt hvor mange årstimer spesialundervisning eleven skal motta. Samtidig mangler vedtakene beskrivelser av hvor mange timer spesialundervisning elevene skal motta i de ulike fagene. Angivelse av timeantall i de ulike fagene er heller ikke omtalt i sakkyndige vurderinger. I fem av vedtakene vi har mottatt ser vi at eleven skal motta spesialundervisning knyttet til sosial kompetanse. Selv om sosial kompetanse ikke er et fag, må

vedtakene angi i hvilke situasjoner, eventuelt i hvilke fag, det er tenkt at eleven skulle motta spesialundervisning i sosial kompetanse.

Når det gjelder antall årstimer samlet beskrevet i elevenes vedtak, er det rettslige kravet oppfylt. Det rettslige kravet er ikke oppfylt når det gjelder antall årstimer per fag.

Statsforvalterens konklusjon

Det rettslige kravet er ikke oppfylt.

Rettslig krav 1.7 (RefLex 1.13-1.15)

Inneholder vedtakene opplysninger om hvilket innhold spesialundervisningen skal ha?

Vedtaket skal vise innholdet i spesialundervisningen, det vil si hvilke fag eller områder eleven skal få spesialundervisning i.

Vedtaket må vise hvilke avvik skolen eventuelt skal gjøre fra de ordinære læreplanene, og hvilke fag avvikene skal gjelde for.

Vurderingen av om eleven har behov for eventuelle avvik fra innholdet i opplæringen, må bygge på kunnskap om elevens læringsforutsetninger og utviklingsmuligheter, opplæringstilbudet, kompetansenivået til de andre elevene på trinnet og målene i læreplanene. Noen elever kan følge de ordinære læreplanene dersom de nødvendige ressursene stilles til rådighet, mens andre elever kan ha behov for avvik fra kompetansemålene i læreplanene. Vurderingen av om skolen skal la være å gi opplæring knyttet til noen kompetansemål, er en skjønnsmessig vurdering som dere må gjøre konkret for den enkelte eleven.

Hvis det går klart frem av den sakkyndige vurderingen hva PPT anbefaler, kan vedtaket vise til denne vurderingen.

Hvis skolen gjør avvik fra de ordinære læreplanene, må det fremgå av vedtaket hvilke kompetansemål eleven skal nå.

Rettslig grunnlag: Forvaltningsloven §§ 2, 23, 25 og opplæringsloven § 5-1 første ledd.

Statsforvalterens undersøkelser og vurderinger

I RefLex svarer rektor ja på spørsmålet om vedtakene inneholder opplysninger om hvilke fag eller områder eleven skal få spesialundervisning i og at skolen følger PPT sin anbefaling. Innhold i spesialundervisningen og eventuelle avvik fra kompetansemål kommer frem i vedtakene. Når det gjelder spørsmål om vedtakene inneholder konkrete kompetansemål elevene skal nå, svarer rektor nei. Rektor sier videre at kompetansemålene kommer frem i elevens IOP og vurderer at vedtakene ville blitt veldig omfattende dersom alle kompetansemålene elevene skal nå, skal komme frem i vedtakene.

For elevene som har dokumentet «videreføring av sakkyndig vurdering», merker vi oss at det er avvik mellom de opprinnelige sakkyndige vurderingene til «videreføring av sakkyndig vurdering». Det blir derfor uklart om «videreføring av sakkyndig vurdering» erstatter sakkyndig vurdering fullstendig eller om de to sakkyndige vurderingene til sammen skal legges til grunn når skolen skal fatte vedtak. Vedtakene henviser til opprinnelige sakkyndige vurderinger for to av elevene.

Alle vedtakene, utenom ett, inneholder opplysninger om hvilke fag eller områder elevene skal ha spesialundervisning i. Vedtaket beskriver at eleven skal følge aldersadekvate kompetansemål i Kunnskapsløftet, uten at det beskrives hvilke fag det gjelder for. Sakkyndig vurdering tilrår spesialundervisning i tre fag, samt sosial kompetanse. I dokumentet «videreføring av sakkyndig vurdering av behov for spesialundervisning» som har en varighet ut skoleåret 2021/22, kommer det frem at eleven skal ha spesialundervisning i to fag, samt sosial kompetanse. Det opplyses om, både i vedtaket og i «videreføring av sakkyndig vurdering» at elevens utvikling er relativt stabil. Likevel er «kunnskapsfag» hvor eleven hadde flest timer spesialundervisning i, ikke med i tilrådommen i «videreføring av sakkyndig vurdering» for inneværende skoleår. Når innhold i spesialundervisningen er forskjellig beskrevet i de to sakkyndige vurderingene, kan det bli uklart for skolen hvilke fag eleven skal ha spesialundervisning i.

Begrepet «kunnskapsfag» er en felles beskrivelse for flere fag samlet. Vår vurdering er at begrepet «kunnskapsfag» ikke er konkret nok når det gjelder å beskrive fag eleven skal motta spesialundervisning i. Vi anbefaler derfor at både PPT i sakkyndige vurderinger og skolen i vedtak om spesialundervisning beskriver det enkelte fag under innhold for spesialundervisningen.

Et vedtak beskriver at eleven skal ha spesialundervisning i tre fag, samt sosial kompetanse. Under overskriften «Bakgrunn for saken» på side 2 i vedtaket, kommer det frem at eleven skal ha spesialundervisning i to fag, samt sosial kompetanse. Innholdet i spesialundervisningen er dermed ulikt beskrevet i ett og samme vedtak.

Det går ikke frem av vedtakene at elevene skal ha avvik fra læreplaner. Sakkyndige vurderinger beskriver avvik fra kompetansemålene for trinnet for flere av elevene, men det kommer ikke godt nok frem hva avvikene består i. Avvik beskrives ved at elevene skal følge kompetansemål for lavere trinn, ha oppfølging av kompetansemål for lavere trinn eller at det kan være nødvendig å avvike fra eller redusere kompetansemål. Det er ikke tydelig hvilket faglig nivå eller hvilke trinn elevene skal følge kompetansemålene fra.

Når vedtak om spesialundervisning og sakkyndige vurderinger ikke beskriver hva avvikene skal bestå i eller hvilket faglig nivå elevene mestrer på, gir dette skolen rom for tolkning. Det blir derfor uklart for foresatte/elev hvilke eventuelle avvik som skal gjøres fra læreplanen og hvilket faglig nivå eleven skal jobbe på.

I Utdanningsdirektoratets veileder til spesialundervisning (publisert i 2014, sist endret 11.01.2021) vises det til at vedtak om spesialundervisning skal si noe om blant annet avvik fra læreplanverket, hvilke fag avviket skal gjelde for og konkrete kompetansemål i fagene. Vedtaket må være så klart og tydelig at det ikke er tvil om hvilken opplæring eleven skal ha. Hvis sakkyndig

vurdering beskriver konkrete kompetansemål, kan vedtaket vise til sakkyndig vurdering. Når verken sakkyndig vurdering eller vedtak viser til konkrete kompetanse- og opplæringsmål for eleven, blir det uklart for elev og foreldre hvilken spesialundervisning eleven skal ha. Det kan også bli en utfordring for skolen å utarbeide IOP. IOP skal bygge på vedtaket, og det kan ikke fastsettes mål for eleven i IOP som ikke følger av vedtaket om spesialundervisning.

Vår vurdering er at vedtakene sammenholdt med de sakkyndige vurderingene viser innholdet i opplæringen, det vil si hvilke fag eller områder elevene skal få spesialundervisning i. Vi kan imidlertid ikke se verken av vedtak eller sakkyndige vurderinger, hva som er avviket fra de ordinære læreplanene for elevene som ikke skal følge kompetansemålene for sitt trinn. Verken sakkyndige vurderinger eller vedtak om spesialundervisning beskriver kompetansemål for elever som skal ha avvik fra læreplaner.

Statsforvalterens konklusjon

Det rettslige kravet er ikke oppfylt.

Rettslig krav 1.8 (RefLex 1.16)

Inneholder vedtakene opplysninger om hvordan skolen skal organisere spesialundervisningen?

Vedtaket skal vise hvordan skolen skal organisere spesialundervisningen, det vil si om eleven skal få spesialundervisningen i klassen, i grupper, som eneundervisning eller på en alternativ opplæringsarena. Dere må få frem hvor mye tid eleven skal bruke på de ulike organisatoriske løsningene. Hvis det fremgår klart av den sakkyndige vurderingen hva PPT anbefaler, kan vedtaket vise til den sakkyndige vurderingen.

Rettslig grunnlag: Forvaltningsloven §§ 2, 23, 25 og opplæringsloven § 5-1 første ledd.

Statsforvalterens undersøkelser og vurderinger

I RefLex svarer rektor ja på spørsmålet om vedtakene inneholder opplysninger om hvordan skolen skal organisere undervisningen.

Vedtakene vi har mottatt inneholder opplysninger om undervisningens organisering. Vi opplever imidlertid ikke at vedtakene tydelig beskriver hvordan skolen skal organisere spesialundervisningen. I vedtakene vises det til de sakkyndige vurderingene fra PPT. Vi vurderer samtidig at de sakkyndige vurderingene ikke beskriver spesialundervisningens organisering konkret nok. Det er dermed ikke tilstrekkelig å vise til de sakkyndige vurderingene i vedtakene.

I vedtakene skolen har sendt inn er organiseringen av spesialundervisningen beskrevet blant annet på følgende måte: «i klassen, på liten gruppe og alene med pedagog/spesialpedagog, samt med assistent/annet undervisningspersonell», «i liten gruppe med jevnaldrende med tilsvarende utfordringer. Den kan også ved behov gjennomføres alene med pedagog/spesialpedagog eller annet undervisningspersonell. Spesialundervisningen kan også tidvis gjennomføres på en alternativ opplæringsarena», «i liten gruppe, i klasserommet. Spesialundervisningen kan også, ved behov, utføres alene ved behov».

Med beskrivelser som «ved behov», «den kan» og «tidvis», er det uklart for oss hvor mye tid det er ment at eleven skal disponere på de ulike organisatoriske løsningene. Det kan også forstås slik at skolen kan velge hvilken organisering spesialundervisningen skal ha. Dersom skolen mener det er nødvendig og forsvarlig med en viss fleksibilitet i opplæringen, må det gå klart frem av enkeltvedtaket hva fleksibiliteten består i. Eleven og foresatte må kunne forstå hvilken organisering av spesialundervisningen eleven har fått rett til gjennom vedtaket.

På denne bakgrunn vurderer vi at organiseringen av spesialundervisningen ikke er presist nok beskrevet i skolens vedtak om spesialundervisning.

Statsforvalterens konklusjon

Det rettslige kravet er ikke oppfylt.

Rettslig krav 1.9 (RefLex 1.17)

Inneholder vedtakene opplysninger om det er behov for personer med særskilt kompetanse til å gjennomføre spesialundervisningen

Vedtaket sammenholdt med de sakkyndige vurderingene skal vise hvilken kompetanse de som skal gjennomføre de ulike delene av spesialundervisningen, skal ha. Skolen kan gjøre unntak fra kompetansekravene slik at assistenter eller andre ufaglærte kan gi spesialundervisning. Dere kan bare gjøre unntak fra kravene til kompetanse i opplæringsloven dersom det gir eleven et forsvarlig utbytte av opplæringen.

Den sakkyndige vurderingen viser ofte hvilken kompetanse de som skal gjennomføre opplæringen bør ha. Hvis dere vedtar den kompetansen som er anbefalt, kan dere vise til den sakkyndige vurderingen.

Rettslig grunnlag: Forvaltningsloven §§ 2, 23, 25, opplæringsloven § 5-1 andre ledd og § 5-5 tredje ledd.

Statsforvalterens undersøkelser og vurderinger

I RefLex svarer rektor ja på spørsmål om vedtakene inneholder opplysninger om det er behov for personer med særskilt kompetanse til å gjennomføre spesialundervisning, og skriver at det både i vedtak og i sakkyndig vurdering kommer fram hvilken kompetanse de som skal gjennomføre spesialundervisningen skal ha. Vedtakene som er sendt inn fra skolen inneholder en beskrivelse av kompetansen til de som skal utføre spesialundervisningen.

På bakgrunn av det skolen beskriver i sine vedtak, sammenholdt med det sakkyndige vurderinger tilrår, vurderer vi at vedtakene inneholder opplysninger om hvilken kompetanse de som skal gjennomføre spesialundervisningen skal ha.

Statsforvalterens konklusjon

Det rettslige kravet er oppfylt.

Rettslig krav 1.10 (RefLex 1.18)

Begrunner skolen vedtak som ikke samsvarer med den sakkyndige vurderingen, ved å vise hvorfor elevene likevel kan få et forsvarlig utbytte av opplæringen?

Den sakkyndige vurderingen skal inneholde en vurdering av om eleven skal ha spesialundervisning, og eventuelt anbefale hvilken spesialundervisning eleven bør få for å gi eleven et forsvarlig utbytte av opplæringen. Hvis dere avviker fra anbefalingen i den sakkyndige vurderingen, må dere begrunne dette ved å vise hvorfor eleven likevel kan få et forsvarlig utbytte av opplæringen. Dette gjelder enten avviket er knyttet til om dere skal sette i gang spesialundervisning, eller om avviket er knyttet til hvilken spesialundervisning eleven skal få.

Rettslig grunnlag: Opplæringsloven § 5-3 fjerde ledd.

Statsforvalterens undersøkelser og vurderinger

I RefLex svarer rektor at skolen aldri har fattet vedtak som ikke samsvarer med den sakkyndige vurderingen.

I vår gjennomgang av dokumentasjonen ser vi at det er vedtak som avviker fra de sakkyndige vurderingene. I en av elevsakene går det frem av vedtaket at en elev skal ha spesialundervisning i tre fag, samt sosial kompetanse. Sakkyndig vurdering tilrår spesialundervisning i to fag og sosial kompetanse. Det er også beskrevet i vedtaket at eleven tidvis skal kunne ha organisering på en alternativ opplæringsarena.

Et annet eksempel er for en elev som har en tilrådning i sakkyndig vurdering på 190 årstimer med pedagog og 190 årstimer med assistent. Eleven har også en «videreføring av sakkyndig vurdering av behov for justering av timetallet» hvor omfanget er beskrevet til 228 årstimer med pedagog. Vedtaket beskriver også 228 årstimer med pedagog. Vi mener at PPT og skolen ikke redegjør godt nok for hvorfor det ikke tilrådes årstimer med assistent. Vedtaket henviser ikke til «videreføring av sakkyndig vurdering», men den opprinnelige sakkyndige vurderingen som er utarbeidet i 2019. I begge eksemplene avvikes det fra tilrådommen i sakkyndig vurdering.

I en av sakene anbefaler PPT i sakkyndig vurdering at spesialundervisningen skal gjennomføres av spesialpedagog. I skolens vedtak står det innledningsvis at spesialundervisningen kan gis av pedagog og assistent. I vedtaket står det også, under overskrift «opplæringstilbudet», at opplæringen skal gis av pedagog/spesialpedagog. Vi ser at det derfor kan være uklart hvilken kompetanse de som skal gjennomføre spesialundervisningen skal ha i dette tilfelle. Vi kan heller ikke se at det er gitt en begrunnelse for hvorfor eleven likevel kan få et forsvarlig utbytte av opplæringen dersom denne skal gis av assistent.

På bakgrunn av det ovenfornevnte, mener vi at skolen ikke begrunner vedtak som ikke samsvarer med den sakkyndige vurderingen, ved å vise hvorfor eleven likevel kan få et forsvarlig utbytte av opplæringen.

Statsforvalterens konklusjon

Det rettslige kravet er ikke oppfylt.

Rettslig krav 1.11 (RefLex 1.19)

Tar skolen stilling til hva som er barnets beste når den fatter vedtak om spesialundervisning?

Skolen skal vurdere hva som er til elevens beste når den tar stilling til hvilket omfang, innhold og organisering spesialundervisningen skal ha, og hvilken kompetanse de som skal gjennomføre opplæringen skal ha. Elevens syn er svært viktig i vurderingen av hva som er til elevens beste. Det skal sterke hensyn til for at skolen kan sette elevens beste til side.

Rettslig grunnlag: Barnekonvensjonen artikkel 3.

Statsforvalterens undersøkelser og vurderinger

I RefLex svarer rektor ja på spørsmålet om skolen tar stilling til hva som er elevens beste, når skolen fatter vedtak om spesialundervisning. Videre sier rektor at det dessverre ikke kommer frem i vedtakene, men at skolen skal endre dette i nye maler.

I elevmappene vi har mottatt, ser vi at elevens stemme kommer frem i flere av de sakkyndige vurderingene. Noen sakkyndige vurderinger er derimot fra 2019 og vi vurderer derfor at det barna uttalte i forbindelse med utarbeidelse av sakkyndig vurdering i 2019, kan ha endret seg vesentlig. For elevene som har en «videreføring av sakkyndig vurdering» gjeldende for inneværende skoleår, ser vi ikke at elevene er hørt i forhold til sin egen spesialundervisning eller at det er gjort en barnets beste vurdering.

Ingen av vedtakene vi har mottatt inneholder en vurdering av barnets beste. Det er et krav at skolen alltid skal gjøre en konkret og individuell vurdering av hva som er barnets beste når den fatter enkeltvedtak. Det må gå frem av vedtaket at skolen selv har tatt stilling til hva som er barnets beste på tidspunkt for når skolen fatter vedtak.

På denne bakgrunn mener vi at skolen ikke har synliggjort at den tar stilling til hva som er barnets beste når den fatter vedtak om spesialundervisning.

Statsforvalterens konklusjon

Det rettslige kravet er ikke oppfylt.

Rettslig krav 1.12 (RefLex 1.20-1.23)

Inneholder enkeltvedtakene informasjon om klageadgang, klagefrist, klageinstans og informasjon om at klagen skal sendes til skolen?

Enkeltvedtaket skal gi informasjon om klagerett, klagefrist, klageinstans og hvor klagen skal sendes.

Rettslig grunnlag: Forvaltningsloven § 27 tredje ledd

Statsforvalterens undersøkelser og vurderinger

I egenvurderingsskjemaet svarer rektor ja på spørsmål om enkeltvedtakene inneholder informasjon om at det er klagerett, hva som er klagefristen, hvem som er klageinstansen og at klagen skal sendes til skolen.

Det går fram av samtlige vedtak vi har fått tilsendt at det opplyses om klagerett m.m. Vi vurderer at enkeltvedtakene inneholder informasjon om klageadgang, klagefrist, klageinstans og fremgangsmåte ved klage.

Statsforvalterens konklusjon

Det rettslige kravet er oppfylt.

Rettslig krav 1.13 (RefLex 1.24)

Inneholder enkeltvedtakene, eller oversendelsen av enkeltvedtakene, informasjon om retten til å se sakens dokumenter?

Enkeltvedtaket skal informere om retten til å se sakens dokumenter.

Rettslig grunnlag: Forvaltningsloven § 27 tredje ledd.

Statsforvalterens undersøkelser og vurderinger

I skolens egenvurdering svarer rektor ja på spørsmål om enkeltvedtakene inneholder informasjon om retten til å se sakens dokumenter.

Det går frem av alle vedtakene vi har fått tilsendt, at skolen informerer om retten til å se sakens dokumenter.

Statsforvalterens konklusjon

Det rettslige kravet er oppfylt

3 Våre reaksjoner

Vi har funnet at kommunen ikke overholder regelverket på alle områder. Vi varsler at vi vil fatte et vedtak hvor vi pålegger kommunen å rette opp følgende forhold, jf. opplæringsloven § 14-1 første ledd, jf. kommuneloven § 30-4:

Fatte vedtak om spesialundervisning:

Våler kommune må sørge for at Svinndal skole fatter vedtak som oppfyller retten til spesialundervisning og saksbehandlingsreglene i forvaltningsloven, jf. opplæringsloven §§ 5-1, 5-3 og 5-4 andre ledd og forvaltningsloven §§ 2, 17, 11a, 23, 25 og 2

Vi har i tilsynet avdekket regelverksbrudd innenfor følgende punkter:

- a. innhenter samtykke fra foreldre til elever under 15 år, før skolen fatter vedtak om spesialundervisning
- b. gir elevene mulighet til å uttale seg om innholdet i den sakkyndige vurderingen, før skolen fatter vedtak om spesialundervisning
- c. sørger for at saken er tilstrekkelig opplyst før den fatter vedtak om spesialundervisning
- d. sørger for at enkeltvedtakene inneholder opplysninger om antall timer spesialundervisning i fagene
- e. sørger for at enkeltvedtakene inneholder opplysninger om hvilket innhold spesialundervisningen skal ha
- f. sørger for at enkeltvedtakene inneholder tilstrekkelige opplysninger om hvordan skolen skal organisere spesialundervisningen
- g. begrunner vedtak som ikke samsvarer med den sakkyndige vurderingen, ved å vise hvorfor eleven likevel kan få et forsvarlig utbytte av opplæringen
- h. tar hensyn til barnets beste når den fatter vedtak om spesialundervisning

3.1 Oppfølging av påleggene

Dere skal iverksette tiltak for å rette brudd på regelverket snarest mulig. Når påleggene er rettet, skal dere erklære at retting er gjennomført og redegjøre for hvordan dere har rettet. Frist for innsending er **15.08.2022**. Vi vil ikke avslutte tilsynet før dere gjennom erklæringen og redegjørelsen har vist at påleggene er rettet.

4 Rett til å klage

Tilsynsrapporten er et enkeltvedtak etter forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav b. Dere kan klage på enkeltvedtaket.

Hvis dere klager, må dere gjøre det innen tre uker. Fristen gjelder fra beskjed om brevet har kommet frem til dere, jf. forvaltningsloven §§ 28 og 29. Dere sender klagen til oss. Vi har muligheten til å omgjøre vedtaket. Hvis vi ikke er enig med dere, sender vi klagen til Utdanningsdirektoratet som avgjør saken.

I forvaltningsloven § 32 kan dere se hvordan dere skal utforme klagen.

Dere kan be om at vi ikke setter i verk vedtaket før klagefristen er ute, eller klagen er endelig avgjort av Utdanningsdirektoratet, jf. forvaltningsloven § 42.

Dere er part i saken og har rett til innsyn i sakens dokumenter, jf. forvaltningsloven § 18.

Statsforvalteren i Oslo og Viken

Oslo, 24.05.2022

Ann-Mari Siiri Halvorsen

Anders Knudsen

Elin Bakke

5 Dokumentasjonsgrunnlaget

Følgende dokumenter inngår i dokumentasjonsgrunnlaget for tilsynet:

1. Dokumentasjon som gjelder elever

- anonymisert oversikt over elever på skolen med vedtak om spesialundervisning skoleåret 2021/22

Følgende dokumentasjon ble innhentet for totalt ni elever ved Svinndal skole:

- siste sakkyndige vurdering som ligger til grunn for vedtak om spesialundervisning
- enkeltvedtaket om spesialundervisning som bygger på den sakkyndige vurderingen som er sendt inn
- samtykke til vedtak om spesialundervisning

2. Øvrig dokumentasjon

- rektors svar i RefLex
- mal for enkeltvedtak

STATSFORVALTEREN I OSLO OG VIKEN

Postboks 325, 1502 Moss | sfovpost@statsforvalteren.no | www.statsforvalteren.no/ov

ØSTFOLD KONTROLLUTVALGSSEKRETARIAT

Saksnr.: 2022/136
Dokumentnr.: 33
Løpenr.: 281361/2022
Klassering: 3018-191
Saksbehandler: Bjørn Gulbrandsen

Møtebok

Behandlet av	Møtedato	Utvalgssaksnr.
Kontrollutvalget Våler	30.11.2022	22/38

Eventuelt